

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Marek Šamaj

**Formalismus soudů ČR při posuzování naplňování *essentialia
cambii* směny vlastní**

Diplomová práce

Olomouc 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Formalismus soudů ČR při posuzování naplňování *essentialia cambii* směnky vlastní“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 19. března 2017

.....
Marek Šamaj

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce Mgr. Mgr. Janu Petrovovi, Ph.D. LL.M. za trpělivost, cenné připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Úvod	5
1 Exkurz do směnečného práva	8
2 Obecně k essentialia cambii směnky vlastní.....	10
3 Směnečná klauzule	11
3.1 Jednojazyčnost směnky	11
3.2 Slovní vyjádření pojmu směnka	13
4 Bezpodmínečný slib zaplatit	14
4.1 Bezpodmínečnost	14
4.2 Peněžitá suma	14
5 Splatnost.....	16
5.1 Nepřesně stanovená datosměnka.....	17
5.2 Den splatnosti a hodiny	18
6 Platební místo	22
6.1 Stejnojmenná obec	22
6.2 Plovoucí platební místo	23
6.3 Česká republika jako platební místo	26
7 Jméno remitenta.....	29
7.1 Rozporuplný dodatek právní formy remitenta	29
8 Datum a místo vystavení směnky	31
8.1 Chyba v letopočtu vystavení směnky	32
9 Podpis výstavce.....	34
9.1 Důkazní břemeno při prokazování pravosti podpisu.....	35
Závěr.....	39
Bibliografie.....	44
Anotace.....	52
Klíčová slova	52
Summary.....	52
Key words.....	52
Příloha I	53
Příloha II.....	54

Úvod

Předvídatelnost práva a postupů orgánů veřejné moci tvoří princip právní jistoty a společně s dalšími principy spoluvytváří demokratický právní stát, na jehož hodnotách je Česká republika budována. I přesto, že zdejší kontinentální právo nepovažuje soudní rozhodnutí za formální pramen práva, má ustálená judikatura nejvyšších soudních orgánů výrazný vliv na formování rozhodnutí nižších soudních orgánů. Neodůvodněné odchylení se od ustálené judikatury Nejvyššího soudu by mohlo být porušením principu právní jistoty a práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Má práce se bude zabývat rozbořem relevantních a nepřekonaných soudních rozhodnutí směnečného práva se zaměřením na analýzu úrovně formalismu soudů při posuzování naplnění zákonných znaků směnky vlastní podle čl. I § 75 zákona č. 191/1950 Sb. (dále jen „ZSŠ“).

Byť je k platnosti směnky dostatek odborných článků a případ není odborné veřejnosti neznámý, chybí posouzení míry formalismu kladeného soudy ČR na tzv. *essentialia cambi*¹. Právě touto problematikou se bude zabývat má práce, neboť i když je formalismus znám, není mu dle mého názoru věnováno dostatečné odborné posouzení. Soudy při zkoumání naplnění základních náležitostí směnky vytvářejí judikaturu, která následně může být v obdobných případech pomocným argumentačním nástrojem a budují pomyslné meze mezi vadnou a bezvadnou směnkou. Jelikož je tímto postupem tvarováno samotné směnečné právo, je třeba se zaobírat hlouběji soudní praxí v této oblasti.

Z toho důvodu si stanovuji za základní výzkumnou otázku, **zda není posuzování naplnění *essentialia cambi* ze strany soudů ČR příliš formalistické**. Jinými slovy, zda je přístup českých soudů ohledně naplňování požadavku určitosti směnky příliš benevolentní nebo naopak rigidně setrvává na formálním pojetí zákonné úpravy. Oba extrémní přístupy mohou ve svém důsledku odporovat požadavku právní jistoty a samotným základům směnečného práva. Má pracovní hypotéza zní, že přístup českých soudů při posuzování zákonných znaků setrvává na formální stránce směnky více, než je zapotřebí, i když to může zcela odporovat logice materiálního pojetí.

¹ Pojem *essentialia cambi* v této práci bude chápán v širším pojetí ve vztahu ke všem sedmi zákonným znakům uvedených v čl. I § 75 ZSŠ, byť při absenci například údají o splatnosti se dá užít podpůrného ustanovení § 2 ZSŠ a nelze jej, proto považovat za zcela nezbytné ustanovení. Jelikož však bývá účastníky údaj o splatnosti v určité formě uváděn, je vhodné zohlednit v analýze všech sedm zákonných znaků směnky vlastní.

K řešení výzkumné otázky, bude třeba nejdříve zjistit, **jak soudy dotvářejí právo v každé konkrétní náležitosti směnky vlastní**, které jsou uvedeny v čl. I § 75 ZSŠ? Odpovědi na tuto podvýzkumnou otázku se budou zabývat kapitoly 3-9.

Hlavní stať práce bude rozčleněna do devíti hlavních kapitol. První kapitola bude věnována krátkému teoretickému úvodu do směnečného práva. Účelem druhé kapitoly bude seznámení se s ustanovením čl. I § 75 ZSŠ vytvářející zákonný rámec následujících kapitol. Předmětem dalších pasáží bude analýza judikatury tvořící jádro diplomové práce. V jednotlivých podkapitolách nesoucích název podle předmětu zkoumaného rozhodnutí bude provedena analýza judikatury Nejvyššího soudu České republiky, která bude doplněna o judikaturu Sądu Najwyższego Polské republiky. Z množiny všech dostupných soudních rozhodnutí budu vybírat pouze relevantní rozhodnutí vyznačující se nízkou či vysokou mírou formalismu. Pomocným kritériem při výběru judikatury bude případná kritika odborné veřejnosti. Podkapitoly budou obsahovat argumenty příslušného soudu, jeho závěr o platnosti směnky, vlastní vyjádření k dané problematice a případnou komparaci s polskou naukou či soudní praxí.

Účelem práce není popis obligatorních požadavků na směnku vlastní, ale analýza soudních rozhodnutí při jejich posuzování, tj. postoje konkrétních senátů, argumentace rozhodnutí, vyvození závěrů a návaznost na předchozí právní názory. Zákonná úprava bude nutným prostředkem k tomu, abych mohl posoudit soudní praxi a její formalismus, který je cílem práce. Nejedná se o práci, která by měla za cíl úplný výčet zákonných náležitostí směnek při posouzení jejich platnosti, ale o rozbor soudních rozhodnutí při posuzování platnosti směnky.² Procesní stránka významně dotváří směnečné právo a pro téma práce je zcela elementární.

Za účelem komparace bude v průběhu práce odkazováno na relevantní judikaturu Polské republiky. Srovnání s polskou judikaturou, která vychází z obdobné právní úpravy, může nastínit budoucí vývoj v našem státě a poskytnout možnost polemiky nad potřebou případných změn. Dávám přednost Polské republice, byť i ostatní sousední státy podepsali úmluvy tzv. Ženevské konvence, protože judikatura Německa, Rakouska či Slovenska již byla

² Blíže k samotné (ne)platnosti směnky KONEJL, Ivo. *Směnka – neplatnost směnky*. Olomouc, 2012. Diplomová práce. Univerzita Palackého, Katedra finančního práva, národního hospodářství a ekonomie. Vedoucí práce JUDr. Zdenka Papoušková, Ph.D.

předmětem analýzy jiných autorů, zatímco polská judikatura je v této oblasti méně prozkoumaná.

Pomocí analýzy judikatury dospěji indukcí k odpovědi na svou hypotézu. V závěru práce bude provedena syntéza poznatků vzešlých z diplomové práce a posouzení rigidity soudního výkladu v průběhu posledních dvou desetiletí. Rigidní přístup soudu bez adekvátního odůvodnění konkrétních okolností totiž může odporovat důvodnému očekávání žalobce i právu na spravedlivý proces.

V příloze bude vložen příklad směnky vlastní. V této směnce budou obsaženy všechny náležitosti plynoucí ze ZSŠ se zohledněním výkladu jednotlivých *essentialia cambii* a to včetně náležitostí podstatných pro soudní vymahatelnost směnky. Účelem přiložené směnky je poskytnout čtenáři názorný příklad možného provedení směnky a doplnit diplomovou práci o praktický prvek.

Pro své zaměření na soudní výklad zákonných ustanovení je zřejmé, že podstatnou část zdrojů bude tvořit judikatura Nejvyššího soudu, Ústavního soudu a Vrchních soudů ČR. Cílem je vytvořit komplexní rozbor formalismu podstatných náležitostí směnky vlastní, k čemuž by samotné čerpání z primárních zdrojů bylo zcela nedostatečné, proto budou použity i sekundární prameny. Pro teoretický základ budou použity monografie uznávaných autorů směnečného práva. Pro pochopení širšího kontextu problematiky budou použity odborné články, které mohou být aktuálnější a poskytnout modernější pohled z jiné perspektivy.

1 Exkurz do směnečného práva

Neexistuje legální definice směnky, nicméně v odborné literatuře existuje mnoho jazykových vyjádření, které více či méně zachycují její obsah. JUDr. Radim Chalupa, Ph.D. uvádí: „*Směnka je listinným cenným papírem, do kterého je vtělena abstraktní peněžítá pohledávka.*“³ Směnka samotná by bez směnečného práva byla obecným právním jednáním, obsahující vůli jednoho zaplatit peněžitou částku ve prospěch druhého. Neuplatnily by se hmotněprávní a procesněprávní specifika směnečného práva. Hmotněprávními náležitostmi, které budou rozebrány později, se liší od alternativ, jejímž příkladem může být smlouva o zápůjčce.⁴ Pro remitenta se výhodnost směnky projeví například při snadné převoditelnosti pohledávky, kdy dlužník je velmi omezen v možnosti vznést námitky, které měl vůči dřívějšímu vlastníkovi směnky. Z toho důvodu je striktně vyžadováno dodržení zákonných náležitostí směnky a je třeba si uvědomit, že směnečná přísnost (*rigor cambii*) je potřebná a je jednou ze základních vlastností směnečného práva.⁵

Označení směnečné přísnosti vzniklo v souvislosti s osobní vazbou emitenta v případech, kdy nezaplatil částku plynoucí ze směnky řádně a včas.⁶ Postupně se pod tento pojem začaly podřazovat i další charakteristické vlastnosti směnečného práva, a proto literatura začala odlišovat směnečnou přísnost formální a materiální. Materiální směnečná přísnost značí, že relevantní skutečnosti musí plynout pouze ze směnky samotné, nikoli z okolností ležící mimo směnku tzv. *quod non est in cambio non est in mundo*. Pod formální směnečnou přísnost subsumujeme zákonné požadavky na platnost⁷ směnky, tak jak je uvádí čl. I § 75 ZSŠ (pokud

³ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 26.

⁴ Dle § 2390 OZ se jedná o reálnou smlouvu: „*Přenechává-li zapůjčitel vydlužiteli zastupitelnou věc tak, aby ji užil podle libosti a po čase vrátil věc stejného druhu, vznikne smlouva o zápůjčce.*“ Je třeba podotknout, že se nejedná o cenný papír, ale o smluvní typ závazkového práva. Právě tato odlišnost má dalekosáhlé důsledky.

⁵ Na směnečnou přísnost je třeba pohlížet jako na souhrn charakteristických prvků směnečného práva, nikoli jako na zásadu, která by poté byla pokládána za pramen směnečného práva, jak by plynulo z bohaté judikatury Ústavního soudu (nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. února 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, publikovaný pod č. 63/1997 Sb. nebo nález Ústavního soudu ČR ze dne 17. prosince 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97, publikovaný pod č. 30/1998 Sb.). I když se v literatuře objevuje pojem *rigor cambii* (zásada směnečné přísnosti), je třeba jej vykládat jako popisný následný jev, jinak by jakýkoliv údaj, který není zcela koherentní se zákonným ustanovením, byl v nejasnostech odmítnut s odkazem na *rigor cambii*. Tento názor také v odborné společnosti převažuje a v posledních letech se toto pojetí projevuje i v soudní praxi (např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. prosince 2009, sp. zn. 29 Cdo 3478/2007).

⁶ BROŽOWSKY, Wenzel. *Die Lehre von den Wechseln und dem Wechselgeschäfte*. 2. Aufl. Wien: Seidel, 1857, s. 6.

⁷ Neplatnost směnky je třeba chápat ve smyslu vadnosti, nikoli dle § 574-588 OZ o neplatnosti právního jednání. Směnka buď je směnkou, nebo není a je to pouze listina. Neexistuje relativně neplatná směnka. Viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. července 2008, sp. zn. 5 Cmo 267/2008, publikovaný v *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, č. 23/2008, s. 879.

nebude dále uvedeno jinak, je vždy myšlen článek I ZSŠ). Ve své práci se budu zabývat tím, jak soudy posuzují naplnění směnečné přísnosti, neboť i když se jedná o vlastnost⁸ trvale spojenou se směnečným právem od samého počátku její existence, je otázkou, do jaké míry je třeba na ní trvat i v dnešní době.⁹

⁸ ŠVAMBERG, Gustav. *Československé právo směnečné a šekové*. Praha: Palásek a Kraus, 1947, s. 15-18; nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. října 2012, sp. zn. 16/12, publikovaný pod č. 369/2012 Sb.

⁹ S neproplacením platné směnky byly dříve spojeny přísnější sankce pro směnečného dlužníka například v podobě vazby. Viz KOTÁSEK, Josef. Nad směnečným právem: vývoj směnek a pramenů směnečného práva. *Obchodní právo: časopis pro obchodně právní praxi*, 2002, roč. 11, č. 1, s. 17-25.

K polemice nad nutností formální přísnosti blíže KOTÁSEK, Josef. K výkladu směnečných doložek aneb opravdu "musí přísnost být"? In BEJČEK, Josef, KOŽIAK, Jaromír (ed). *Poceta Petru Hajnovi k 75. narozeninám*. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 151-154.

2 Obecně k *essentialia cambii* směnky vlastní

Zákon směnečný a šekový v § 75 stanovuje nezbytné součásti směnky vlastní. Jedná se o stěžejní ustanovení vytvářející základní rámec pro tvorbu směnky i posuzování platnosti směnky. U směnky vlastní zákon požaduje následující *essentialia cambii*:

1. označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána;
2. bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu;
3. údaj splatnosti;
4. údaj místa, kde má být placeno;
5. jméno toho, komu nebo na jehož řád má být placeno;
6. datum a místo vystavení směnky;
7. podpis výstavce.

Pro platnost směnky nehraje roli, v jakém pořadí vystavitel pořizoval jednotlivé náležitosti.¹⁰ Směnka musí být pořízena na takové materii, aby šlo rozeznat rub a líc. V praxi bude nejčastějším podkladem papír, ale Nejvyšší soudní dvůr ve Vídni akceptoval i krabici od doutníků.¹¹

Vypsání (bezvadné) směnky není v praxi zcela jednoduché. Příkladám proto k této práci příklad směnky vlastní, jak jsem avizoval v úvodu práce (viz Příloha I), jako možné ztvárnění zákonných požadavků. Je třeba zdůraznit, že se nejedná o vzor směnky vlastní, který by byl uplatnitelný, pro všechny emitenty, neboť skutkové okolnosti případu mohou odůvodnit potřebu odlišného sestavení směnky, např. v podobě odlišného stanovení splatnosti.

Podrobněji budou jednotlivé náležitosti směnky vlastní rozebrány v následujících kapitolách č. 3-9. Tato stěžejní výzkumná pasáž bude obsahovat analýzu judikatury.

¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2007, sp. zn. 29 Odo 1047/2005.

¹¹ ŠVAMBERG, Gustav. *Naše jednotné směnečné právo*. Praha: Palásek & Kraus, 1941, s. 27.

3 Směnečná klauzule

Kapitola „směnečná klauzule“ se bude zabývat prvním bodem § 75 ZSŠ. Smyslem směnečné klauzule je upozornit účastníky směnečného vztahu na specifikaci této listiny.¹² Pojem „směnka“ musí být pojat ve vlastním textu listiny. Použití slova směnka v marginální rubrice je tak pro platnost směnky nepodstatné. Svůj účel by dle mého názoru naplnilo i pouhé ornamentální označení směnkou, jelikož však zákon hovoří v tomto případě zcela jasně, není namístě o neplatnosti vůbec polemizovat.

V případě směnky splňující požadavky směnky vlastní, avšak označené jako směnka cizí, vzniká vnitřní rozporuplnost. Pokud nadpis listiny ve tvaru „směnka vlastní“ nenaplňuje obligatorní znak tzv. směnečné klauzule a je pouhým ornamentálním prvkem, neměla by zcela negovat směnku, která obsahuje zákonem danou směnečnou klauzuli v podobě směnky cizí. Souhlasím s názorem docenta Josefa Kotáska: „*Kloním se k závěru, že pokud je obsah listiny jednoznačný, bude taková listina platnou směnkou a její mylné označení nehraje roli. Formálnost není samoučelná, a to platí i pro směnečné právo.*“ Tento názor by podporovala nejen judikatura Nejvyššího soudu ČR v soukromoprávní oblasti v rámci zásady *favor negotii*, ale také jeho přelomové rozhodnutí při posuzování platnosti platebního místa směnky, které bude rozebráno v kapitole 6.¹³

3.1 Jednojazyčnost směnky

Pojem „směnka“ musí být vyjádřen v jazyce, ve kterém je napsán zbytek listiny, a to v jednom konkrétním jazyce. U anglické směnky cizí se můžeme setkat s pojmem „*bill of exchange*“ a u směnky vlastní „*promissory note*“, naopak u polské směnky cizí „*weksel trasowany*“ a u směnky vlastní „*weksel własny*“. Podle judikatury Nejvyššího soudu je jednojazyčnost směnky obligatorní náležitostí plynoucí z § 75 ZSŠ. V rozsudku z roku 2010¹⁴ se senát Nejvyššího soudu složeného z předsedy JUDr. Petra Gemmela a soudců doc. JUDr. Ivany Štenglové a JUDr. Petra Šuka zabýval platností směnky sepsané v češtině, ale obsahující zároveň slovní vyjádření měny v angličtině. Směnečná suma byla vyjádřena čísly, obecně uznávanou zkratkou švýcarské měny „CHF“ a navíc doplněna „*swiss franks*“. Přikláním

¹² KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 63.

¹³ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. ledna 2008, sp. zn. 28 Cdo 3233/2006; rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. června 2010, sp. zn. 28 Cdo 4497/2009.

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. prosince 2010, sp. zn. 29 Cdo 427/2009.

se k argumentu dovolatele, který zmiňuje, že jednojazyčnost směnky nelze vykládat absolutně, ale je třeba posuzovat danou odchylku individuálně i se zřetelem na oblast směnky, kde došlo k užití jiného jazyku. Nejvyšší soud však odmítl jakoukoliv dvojjazyčnost směnky a označil za irelevantní, zda daná listina zůstává zcela srozumitelnou i přes užití vícero jazykových vyjádření.

Na tomto místě je nezbytné se zamyslet nad výkladem zákonného ustanovení § 75 ZSŠ, kde prvním požadavkem je označení listiny za směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána. Je jasné, že pojem směnka musí být vyjádřen v jazyku, ve kterém je napsán zbytek směnky. Nejvyšší soud z toho vyvozuje nutnost jednojazyčnosti celé směnečné listiny. Je vhodné odkázat na Ženevské konference, z nichž plyne návod, jak jednojazyčnost směnky vykládat. Podle Ženevské konference je třeba jazykovou jednotnost vykládat pouze jako jednotu samotného bezpodmínečného slibu zaplatit.¹⁵ Takto chápe jednojazyčnost německá i polská judikatura.¹⁶ Polský pohled na věc připouští vícejazyčné směnky a v případě, že směnka je sepsána ve vícero jazycích, pak musí být pojem „směnka“ vyjádřen v jazyce, ve kterém je vyjádřeno sloveso „zaplatit“. Pro určení jazyka směnky je v Polsku elementární, jazyk bezpodmínečného slibu zaplatit.¹⁷ Takový názor je jistě koherentní s vyjádřením Ženevské konference a dle mého názoru je vstřícnější mezinárodní směnečné praxi, kdy není třeba trvat na formální jednojazyčnost celé směnečné listiny. Zákon směnečný a šekový mluví o jednojazyčnosti ve vztahu k pojmu „směnka“. Nevyvozuji z toho povinnost, aby samotná listina byla vystavena pouze v jednom konkrétním jazyce. Směnečná listina může být v zájmu směnečných účastníků vystavena např. částečně v češtině i polštině. Potom je třeba si položit otázku, k jaké jazykové části se má vztahovat slovní vyjádření „směnka“. V tomto směru souhlasím se zaměřením na pasáž o bezpodmínečném slibu zaplatit, neboť ta obsahuje varovné sloveso „platit“.

¹⁵ HUPKA, Josef. *Das einheitliche Wechselrecht der Genfer Verträge*. Wien: Julius Springer, 1934, s. 12.

¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu SRN-BGH ze dne 7. prosince 1981, sp. zn. II ZR 187/81.

¹⁷ WRÓBLEWSKI, Stanisław. *Prawo wekslowe i czekowe z dnia 28. kwietnia 1936 r.* Kraków: Leon Frommer, 1936, s. 27; CZARNECKI, Marek, BAGIŃSKA, Lidia. *Prawo wekslowe i czekowe: komentarz*. 6. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2014, s. 107; SZPUNAR, Adam, Kaliński, Maciej. *Komentarz do prawa wekslowego i prawa czekowego*. 4. wydanie. Warszawa: LexisNexis, 2003, s. 50.

3.2 Slovní vyjádření pojmu směnka

V minulosti se vyskytla otázka, zda formulace „za tuto blankosměnku zaplatím“ splňuje požadavky § 75 odst. 1 ZSŠ, který stanovuje emitentovi povinnost označit listinu pojmem směnka, pojatého do vlastního textu listiny. V praxi se musely soudy vypořádat s případy, kdy místo výslovného uvedení „směnka“, emitent ve směnečné klauzuli použil výrazu rektasměnka, vista směnka či blankosměnka. Odborná literatura nepovažuje využití podstatného jména složeného z vyžadovaného slova „směnka“ za vadu směnečné listiny, neboť ústřední pojem je stále zahrnut v použitém výrazu.¹⁸ Pozitivní zprávou je čerstvé rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 2016, které je koherentní s názory odborné veřejnosti. Nejvyšší soud poukazuje na nevhodnost použití slov složených z pojmu „směnka“, nicméně konstatuje, že nemá za následek neplatnost. Část slova „blanco“ je třeba vykládat jako informační doložku, která má pouze cíl informační.¹⁹

Obdobně se k otázce staví polská odborná literatura, která odmítá jakékoliv jiné rovnocenné nebo podobné výrazy či zkratky pojmu „směnka“, připouští však kombinaci směnky vyjadřující její účel nebo podtyp, např. směnka cizí, prima směnka, blankosměnka. Tyto výrazy totiž obsahují výslovně pojem směnka a pouze blíže specifikují její druh.²⁰

¹⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 9; CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář. 1. část, Směnky*. 2. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 9.

¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soud ČR ze dne 24. února 2016, sp. zn. 29 Cdo 4535/2014.

²⁰ CZARNECKI, Marek, Bagińska, Lidia. *Prawo wekslowe i czekowe: komentarz*. 6. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2014, s. 106; Jastrzębski, Jacek, Kaliński, Maciej. *Prawo wekslowe i czekowe: komentarz*. 3. wydanie. Warszawa: LexisNexis, 2014, s. 69-70.

4 Bezpodmínečný slib zaplatit

Výstavce směnky musí své směnečné prohlášení formulovat slovy bezpodmínečného slibu zaplatit a doplnit jej o konkrétní směnečnou sumu. Konkrétní jazykové vyjádření zákon neurčuje, nejčastěji se lze setkat s formulací „za tuto směnku zaplatím“. Díky Nejvyššímu soudu máme k dispozici judikát o přípustnosti spojení „za tuto směnku zaplatí výstavce“.²¹ Nelze než souhlasit, neboť se jedná jen o jiné formulování téhož a opačný názor by byl přepjatým formalismem.

4.1 Bezpodmínečnost

Slib emitenta zaplatit směnečnou sumu musí být bez jakýchkoliv podmínek. Podmínky nesmí být uvedeny v samotném slibu, ani na jiném místě.²² Jasným příkladem je nepřipustnost tvaru „zaplatím, pokud...“. Upozornit je však třeba na doložku *sine obligo*, kterou se emitent směnky cizí zbavuje odpovědnosti za přijetí směnky. Jelikož je v případě směnky vlastní emitent přímým dlužníkem, tato doložka by popřela samotný slib zaplatit a směnka by tak byla neplatná. Nelze využít § 9 ZSŠ, který se vztahuje pouze na směnku cizí, jak plyne z jazykového i teleologického výkladu, neboť by tím byl popřený smysl směnky vlastní.²³

4.2 Peněžitá suma

V neposlední řadě musí emitent uvést konkrétní peněžitou sumu, která obsahuje její výši a měnu, v níž je vyjádřena. Výše peněžité částky může být vyjádřena číselně nebo slovně. Jelikož se u slovního údaje očekává menší pravděpodobnost omylu, pak v případě nekorespondujícího údaje číselného a slovního vyjádření peněžité sumy zákon v § 6 odst. 1 ZSŠ uvádí fikci platnosti slovního vyjádření. Co se týče měny, je pochopitelné, že směnečná suma musí znít na existující měnu.²⁴ Přesto v této souvislosti může dojít k nesnázím např. při přechodu českých korun na evropskou měnu euro. Směnka vystavena v okamžiku platnosti národní měny, se splatnosti dopadající na dobu po přechodu na evropskou měnu, bude platná a směnečná suma se přepočítá podle kurzu ke dni přechodu měny členského státu na společnou

²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2009, sp. zn. 29 Cdo 1331/2008, *mutatis mutandis* rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. září 2011, sp. zn. 29 Cdo 802/2010.

²² Stejný postoj zachovává i polská judikatura: orzeczenie Sądu Najwyższego z 19. stycznia 1934 r., III C 46/33.

²³ KOVARÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 111-112.

²⁴ Tamtéž s. 82-84.

Obdobně uchwała Sądu Najwyższego z 8. września 1995 r., III CZP 105/95.

evropskou měnu. Složitější je směnka vystavená s peněžitou sumou znějící ke dni vystavení na neexistující měnu. Taková situace nastala v českém právním prostředí při měnové odluce v souvislosti se vznikem samostatných států Česká republika a Slovenská republika. Proto je k dispozici judikatura, ze které plyne nemožnost odkazovat se *ex post* na měnu již zaniklou a domýšlet kurz měny ke dni splatnosti od jiných skutečností, jako je den přechodu jedné měny na druhou.²⁵

Domnívám se dokonce, že ke stejnému výsledku bychom mohli dospět i při vystavení směnky na „Kčs“ v roce 2030. Účastníci by mohli mít na mysli koruny české, ale nelze dovozovat vůli stran z údajů, které směnka neobsahuje. V důsledku narušení materiální přisnosti by byla narušena snadná převoditelnost cenného papíru z pohledu budoucích věřitelů, od kterých nelze očekávat, že „Kčs“ rozeznají jako „Kč“.²⁶ Nicméně záleželo by na okolnostech případu. Dle mého názoru je rozdíl, zda výkladem můžeme dojít pouze k jedné platné měně nebo k několika existujícím měnám. Pokud by výkladem přicházela možnost jen jedné platné měny a bylo tak zjevné, že výstavce mohl mít v úmyslu uvést pouze tuto měnu, pak se přikláním k platnosti směnky s odkazem na odůvodnění rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ohledně nepřesné splatnosti směnky, jak bude dále uvedeno.²⁷ Pokud by přicházelo v úvahu větší množství platných měn, pak je údaj neurčitý.

²⁵ Viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. června 1995, sp. zn. 5 Cmo 527/1994, publikovaný v *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, č. 4/1996, s. 176; rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 18. února 1994, sp. zn. 5 Cm 27/1994, publikovaný v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 3/1995, s. 67.

²⁶ Opačně KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 36.

²⁷ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. května 1997, sp. zn. 5 Cmo 80/96, publikované v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 1/1998, s. 11.

5 Splatnost

I když je splatnost jednou z pojmových náležitostí směnky, nemusí být ve skutečnosti vůbec emitentem výslovně uvedena. Zákon v § 2 odst. 2 ZSŠ pro případ její absence stanovuje právní fikci o splatnosti stanovené „na viděnou“. I přes směnečnou přísnost jako charakteristickou komplexní vlastnost směnečného práva, se zákon snaží v některých případech, nespojovat s absencí určitého údaje neplatnost směnky. S odkazem na § 33 ZSŠ lze výslovně vystavit směnku s následující splatností.²⁸

- a) „Na viděnou“ (tzv. vistasměnka), kdy rozhodným okamžikem pro splatnost směnky je den předložení směnky výstavci.
- b) „Na určitý čas po viděné“ (tzv. lhůtní vistasměnka), kdy výstavce má po viděné určitý čas k tomu, aby nabyl platební schopnosti.
- c) „Na určitý den“ (tzv. fixní směnka), která je mezi účastníky směnečných vztahů používána nejčastěji.²⁹
- d) „Na určitý čas po datu vystavení“ (tzv. datosměnka), u které je splatnost stanovena např. slovy „za jeden rok“.

Jiné způsoby uvedení splatnosti nejsou dovoleny, což je výslovně stanoveno v § 33 odst. 2 ZSŠ. Stanovit splatnost směnečné sumy ve splátkách přímo ve směnce, proto nelze. Za neplatnou se pokládá i směnka s nemožným datem splatnosti, např. 30. února 2015. Dle mého názoru je zde vidět snaha stanovit splatnost na poslední den v měsíci a chyba nastala z neznalosti počtu dnů v měsíci únoru. Pro zjevnou chybu emitenta v počtech a psaní, by mohla být směnka teoreticky uznána za platnou.³⁰

²⁸ K úplnosti je třeba říci, že nelze stanovit splatnost dříve než v den vystavení. Dovolím si citovat výstižný úryvek rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2007, sp. zn. 29 Odo 1047/2005: „*Ustanovení § 33 směnečného zákona tedy nevylučuje, aby byl dnem splatnosti den, kdy byla směnka vystavena, resp. nestanoví, že by taková směnka (na rozdíl od směnky, která by byla splatná dříve, než v den vystavení) byla neplatná.*“

²⁹ Viz KOVARÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 95-102; KOTÁSEK, Josef a kol. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 191-194.

³⁰ K neplatnosti směnky pro neexistující datum splatnosti viz KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 185.

5.1 Nepřesně stanovená datosměnka

Dle judikatury je u směnky vystavené na určitý čas po vystavení, přípustné i označení „zaplatím za tuto směnku 60 dnů od vystavení“, přestože by správná formulace měla znít „za 60 dnů“ nebo „60. den“.³¹ Zde je na místě zdůvodnit proč se nepřiklonit k možnému úmyslu emitenta, vystavit směnku se splatností „do 60 dnů“. Takovou formulaci splatnosti zákon nepřipouští (§ 33 odst. 2 ZSŠ v návaznosti na § 77 odst. 1 ZSŠ) a byla by proto neplatná. Při jazykovém výkladu „60 dnů od splatnosti“ upřednostňující platnost listiny, přichází v úvahu dvě varianty: za 60 dnů nebo 60. den. Obě dochází k závěru platnosti směnky stanovené se splatností datosměnky.

Varianta „do 60 dnů“ by z jazykového pohledu byla v běžném soukromoprávním jednání možná, ale ve směnečném právu by značila vůli emitenta vystavit neplatnou směnku.³² V daném případě proti sobě stojí výklad zachovávající platnost směnky (konkrétně datosměnky) a výklad zneplatňující směnku. Pokud může třetí osoba dojít výkladem ke dvěma závěrům o platnosti datosměnky a jednomu závěru o neplatnosti, je dle mého názoru požadavek materiální směnečné přísnosti naplněn. V takovém případě se přikláním k zachování platnosti směnky. Závěr lze opřít § 76 odst. 2 ZSŠ, z něhož je možné vyvozovat vůli zákonodárce ponechávat směnku v platnosti nebo také o soukromoprávní zásadu *favor negotii*.³³ Situace by byla opačná, kdyby existovaly výklady vedoucí k různým způsobům splatnosti.

Správně Vrchní soud v Praze už v roce 1997 vyložil, že (jedinou) možnou variantou splatnosti, kterou mohl mít emitent na mysli, je právě datosměnka. Splatnost směnky pak nastává šedesátým dnem po datu vystavení. Zákon směnečný a šekový totiž připouští splatnost formulovanou tak, aby připadala na konkrétní den.³⁴ Při formulaci „do 60 dnů“ by věřitel nemohl předčasně požadovat plnění, ale dlužník by mohl předčasně dluh splnit, což by činilo směnku neurčitou.³⁵ Shledávám názor Vrchního soudu v Praze, jímž nelpěl na upjatém formalismu za pozitivní.

³¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. května 1997, sp. zn. 5 Cmo 80/96, publikované v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 1/1998, s. 11.

³² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. března 2011, sp. zn. 29 Cdo 3361/2010. Viz HUBÁČKOVÁ-SVOBODOVÁ, Věra. *Směnka podruhé, aneb, "Slasti a strasti uživatele směnky po deseti letech"*. Brno: Econ, 2005, s. 40-41.

³³ § 76 odst. 2 ZSŠ: „O vlastní směnce, v níž není údaj splatnosti, platí, že je splatná na viděnou.“

³⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. května 1997, sp. zn. 5 Cmo 80/96, publikované v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 1/1998, s. 11.

³⁵ Viz k splnitelnosti § 1961-1962 OZ.

5.2 Den splatnosti a hodiny

Doposud jsem uváděl jen příklady splatnosti na konkrétní den. Je možné splatnost konkretizovat přesněji? Bohužel to v českém prostředí není možné. Nejmenší časovou jednotkou, kterou lze použít je den. Použití konkrétní hodiny, je podle soudní praxe i většiny odborné veřejnosti příčinou zneplatnění směnky.³⁶

Nejvyšší soud se uvedením časového údaje v hodinách zabýval také u platebního místa směnky. Senát Nejvyššího soudu dospěl k závěru, že uvedení časového rozpětí u platebního místa nemělo za cíl omezit splatnost směnky, ale pouze oznámit otevírací dobu platebního místa.³⁷ Svým rozhodnutím přisvědčil názoru navrhovatelky, podle něhož uvedené hodinové rozmezí pouze upozorňuje na otevírací dobu v platebním místě, byť to zcela nevyplývá ze samotné směnečné listiny. Ačkoliv to nemuselo být účelem emitenta, ve výsledku dochází k omezení práv dlužníka. Nicméně v takové míře, k níž by stejně došlo z důvodu otevírací doby platebního místa.

Pokud však máme před sebou směnku, na níž je otevírací doba platebního místa uvedena v rubrice splatnosti směnka, pak bychom dle Vrchního soudu v Praze měli označit směnku za neplatnou.³⁸ Vrchní soud v roce 1997 konstatoval: „*Sporná směnka je splatná nejen v určitý den, ale v určitou hodinu a minutu. Účastníci, a to vyplývá z návrhu i z odvolání, neměli ani na mysli, aby směnka byla splatná v průběhu dne 15. 9. 1995, ale hodlali založit povinnost dlužníka dostavit se právě jen v určitý okamžik do platebního místa a v tento okamžik směnku zaplatit. Potom ovšem nejde o směnku na určitý den, ale o směnku na určitou hodinu.*“

Jaký je však faktický rozdíl mezi uvedením hodinového údaje u doložky platebního místa a doložky splatnosti? V obou případech emitent stanovuje povinnost dostavit se na určité místo pouze v určitém časovém úseku daného dne a v tomto okamžiku směnku zaplatit. Na rozdíl od omezení platebního místa, umístěním časového údaje u splatnosti nastává právní otázka, zda je údaj stále v souladu s § 33 ZSS. Taxativním výčtem zákon směnečný a šekový

³⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. června 1998, sp. zn. 5 Cmo 13/97, publikovaný v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 4/1999, s. 126.

Z odborné literatury např. KOVÁŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 157; ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád: vládní nařízení ze dne 19. prosince 1940, č. 111 Sb. z. a n.* Praha: Českomoravský kompas, 1941, s. 199; KIZLINK, Karol, SPIŠIAK, Ján. *Zmenkové právo. Komentár k zákonu č. 191/1950 ZB*. 3. vydanie. Bratislava: Heuréka, 1994, s. 219.

Opačně KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 185.

³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. září 2011, sp. zn. 29 Cdo 2162/2010.

³⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. června 1998, sp. zn. 5 Cmo 13/97, publikovaný v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 4/1999, s. 126.

vymezuje možnosti splatnosti, přičemž emitent v předmětném rozhodnutí Vrchního soudu v Praze použil formulaci datosměnky, tj. směnky vystavené na určitý den. Den splatnosti však navíc omezil hodinovým rozpětím, které bylo výrazně kratší než obvyklá doba pro směnečné úkony. Problém vytváří výklad § 33 odst. 2 ZSŠ stanovující, že směnka s jinou dobou splatnosti je neplatná. Soud proto *a contrario*³⁹ nepřipouští splatnost určenou v hodinách či doplněnou o hodinový údaj. Jádrem problému tkví v tom, zda uvedení hodiny u splatnosti stanovené na den, je stále splatností na den nebo je to už spíše splatnost stanovená na hodinu? Vrchní soud v Praze se vyjádřil, že má-li jít o směnku splatnou určitý den, může být splatnost vymezena pouze určitým dnem, popř. v rámci tohoto dne dobou obvyklou pro směnečné úkony.⁴⁰ K dovětku o obvyklé době pro směnečné úkony se dovolací soud výslovně nevyjádřil, nicméně ve svém rozhodnutí odmítá směnku splatnou v určitou hodinu, popř. i jinak vymezenou část dne.⁴¹ Tento postoj potvrdil i ve svém benevolentnějším rozhodnutí o platebním místě a otevírací době, kde v odůvodnění uvádí, že stále setrvává na postoji, kdy směnka stanovená s přesností vyšší než na dny, je bez dalšího směnkou neplatnou podle § 33 odst. 2 ZSŠ. Důvodem je nepodřazení z jazykových důvodů hodinovou specifikací dne, pod pojem „směnka vystavena na určitý den“.

Dle mého názoru je třeba před využitím *argumentu a contrario* zkoumat, zda mezera v zákoně je či není protiplánovaná. Pokud bylo úmyslem zákonodárce určitou mezeru v zákoně zavést, nelze využít analogii a je třeba se držet doslovného výkladu, který pak umožňuje využití *argumentu a contrario*. Obdobné komplexní zdůvodnění však Nejvyšší soud neposkytuje.

Domnívám se, že je třeba se také zabývat tím, zda je možné skutkový stav znějící např. „tato směnka je splatná 10. dubna 2018 od 09:00 do 16:00“ subsumovat pod zákonné ustanovení „splatnost směnky stanovená na určitý den“. Jazykový výklad je pouze prvním výkladovým krokem, kterým můžeme klasifikovat pojem do tří oblastí (jádro pojmu, neurčitá část pojmu a oblast mimo rozsah pojmu) a následně využít dalších nezbytných výkladových argumentů. Možnost subsumování skutkového stavu, jak je uveden výše, pod pojem „splatnost směnky stanovená na určitý den“ není zcela jednoznačné a je závislé na subjektivních okolnostech příslušníků jazykové entity. Ne každý příslušník česky hovořící komunity

³⁹ Při *argumentu a contrario* odmítáme spojit s určitým pojmem právní následky z toho důvodu, že to nevyplývá výslovně z jeho jazykového výkladu.

MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 223-230.

⁴⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. února 2010, sp. zn. 9 Cmo 178/2008.

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. září 2011, sp. zn. 29 Cdo 2162/2010.

by podřadil tento skutkový jev pod daný pojem. V takovém případě se nacházíme v neurčité oblasti pojmu, jak o něm hovoří „model tří oblastí pojmu“ Philippa Hecka. Proto je třeba dále pokračovat podle určitého relevantního výkladového cíle, k jehož dosažení slouží skupiny výkladových argumentů. Nelze brát v potaz pouze argumenty, kterými dospíváme k chtěnému výsledku a jiné pominout. Argumenty se nacházejí v určité hierarchii, neboť jejich legitimita pramení z právních principů o různé právní síle. V rámci objektivně recentního výkladového cíle se nacházejí na prvním místě objektivně teleologické argumenty,⁴² posléze formálně systematické a další.

Při hledání účelu § 33 odst. 1 ZSŠ v rámci objektivně teleologických argumentů, se vrátím zpátky k samotné podstatě směnky. Směnečná listina je formalizovaný cenný papír, který pro svou snadnou převoditelnost musí být určitý, nevyvolávající pochybnosti o právech a povinnostech s ním spojených.⁴³ Požadavek určitosti je u směnky velmi důležitý a souvisí s ním také materiální směnečná přisnost. Proto několik soudních rozhodnutí shledává směnku neplatnou, když z vyjádření splatnosti nelze jasně vyvodit konkrétní den splatnosti.⁴⁴ „Splatnost směnky musí připadnout na jeden určitý den, a tedy i z údajů splatnosti směnky, jež má být splatná v určité lhůtě po vystavení, musí vyplývat, že splatnost připadá právě až na poslední den lhůty, jinak je směnka neplatná.“ hovoří například rozhodnutí Vrchního soudu v Praze z roku 1997.⁴⁵

Ve zkoumaném ustanovení je zdůrazněno slovo „určitý“. Směnka může být vystavena na určitý čas po viděné, po datu vystavení nebo na určitý den. Z výše uvedených důvodů usuzuji, že úmyslem § 33 odst. 1 ZSŠ je stanovit povinnost vymezení splatnosti zcela určitým způsobem. Tento účel je ztvárněn taxativním výčtem čtyř způsobů stanovení platnosti. Stanovení splatnosti na určitý den omezený hodinovým rozsahem, se nepřiči účelu ustanovení, naopak jej podporuje svým zpřesněním.⁴⁶

⁴² U objektivně teleologického výkladu hledáme účel, který by s daným ustanovením (pojmem) spojoval adresát právní normy, který je znalý okolností případu a okolního dění. MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 153-191.

⁴³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. února 1999, sp. zn. 9 Cmo 504/1998.

⁴⁴ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 9. listopadu 2012, sp. zn. 22 ICm 1475/2011; rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. března 2011, sp. zn. 29 Cdo 3361/2010; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. května 1997, sp. zn. 5 Cmo 80/96.

⁴⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. května 1997, sp. zn. 5 Cmo 80/96.

⁴⁶ Blíže k argumentům objektivně teleologického výkladu MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 153-191.

Rozhodnutí o neakceptovatelnosti splatnosti vymezené blíže než na den, považují za formalistické, a především nedostatečně odůvodněné. Nepokládám benevolentnější přístup Nejvyššího soudu v přiznání platnosti směnce obsahující u rubriky platebního místa časový údaj za špatný, ale pokládám za nešťastnou nekoherentnost s rozhodnutím o splatnosti.

K formalismu data splatnosti směňky je vhodné uvést i dosti benevolentní názor v polské odborné literatuře připouštějící platnost směňky vystavené se splatností na den v určitém měsíci bez uvedení roku. Taková listina se má interpretovat se splatností stanovenou na měsíc, který je dle jeho názvu nejbliž od data vystavení. Pokud zní splatnost na 10. ledna a směňka byla vystavena 15. února 2015, pak se splatnost směňky vykládá k roku 2016. Pokud předmětný den splatnosti v roce vystavení ještě neuplynul, přichází v úvahu rok vystavení směňky. Takový výklad není možný, pokud chybí letopočet i u data vystavení směňky.⁴⁷

⁴⁷ ROSENBLÜTH, Ignacy. *Prawo wekslowe*. Warszawa: Pia Print, 1994, s. 27; CZARNECKI, Marek, BAGIŃSKA, Lidia. *Prawo wekslowe i czekowe: komentarz*. 6. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2014, s. 115; BORKOWSKI, Tadeusz a kol. *Prawo wekslowe w praktyce*. Warszawa: C. H. Beck, 2004, s. 100-101.

6 Platební místo

Dle § 75 ZSŠ musí být na směnce uveden také údaj, kde má být placeno. Není-li však takového údaje, použije se subsidiárně podle § 76 odst. 3 ZSŠ místo vystavení směnky. Toho však nelze využít, pokud směnka obsahuje údaj platebního místa, který je neurčitý.⁴⁸ Smyslem platebního místa je stanovit místo, na němž se emitent zavazuje směnku zaplatit a z pohledu remitenta místo, kde může zaplacení směnky po emitentovi žádat.⁴⁹ Určitost platebního místa je také důležitá pro fakultativní místní příslušnost soudu dle § 87 písm. e) zákona č. 99/1963 Sb. Z toho důvodu musí takové místo ve světě skutečně existovat a nesmí být stanoveno alternativně.⁵⁰ Dle Nejvyššího soudu postačí vyznačení platebního místa alespoň obcí.⁵¹ Dle polské nauky je možno platební místo stanovit i slovy „zde“ nebo „na tomto místě“. Při spojení s místem vystavení, takto vyznačené platební místo naplňuje zákonné požadavky.⁵² Profesor Wróblewski připouští za platební místo i údaj „splatné u vystavitele“.⁵³

Jelikož se má práce zabývat především soudním pohledem na zákonné náležitosti, rozvedu dále možná ztvárnění platebního místa, se kterými se české soudy setkaly a zároveň jsou relevantní pro dosažení účelu diplomové práce.

6.1 Stejnomenná obec

Prvně vybírám rozhodnutí Nejvyššího soudu, které se zabývalo určitostí platebního místa znějícího na obec Kostelec. Komplikovanost případu spočívá v existenci vícero stejnojmenných obcí Kostelec v České republice. Nejvyšší soud se případem zabýval v roce 2011, kdy konstatoval, že platební místo určené obcí je v návaznosti na dřívější judikaturu stanoveno dostatečně určitě, pokud je vyznačena alespoň obec, a to bez zřetele na existenci více stejnojmenných obcí. Tento názor se opírá o skutečnost, že pokud by tomu tak nebylo, byly by kladeny na směnečné účastníky přehnané nároky ohledně místních znalostí.⁵⁴ Ve svém odůvodnění odkazuje mimo jiné na rozsudek Nejvyššího soudu z roku 2009, kdy sice Nejvyšší

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. července 2009, sp. zn. 29 Cdo 2804/2008; usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. ledna 2007, sp. zn. 29 Odo 996/2005.

⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. června 2006, sp. zn. 29 Odo 1645/2005.

⁵⁰ Obdobně: BORKOWSKI, Tadeusz a kol. *Prawo wekslowe w praktyce*. Warszawa: C. H. Beck, 2004, s. 107; orzeczenie Sądu okręgowego w Warszawie z 26. kwietnia 1930 r., II 3 C 939/29.

⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. února 2009, sp. zn. 29 Cdo 3964/2009.

⁵² ROSENBLÜTH, Ignacy. *Prawo wekslowe*. Warszawa: Pia Print, 1994, s. 28.

⁵³ WRÓBLEWSKI, Stanisław. *Prawo wekslowe i czekowe z dnia 28. kwietnia 1936 r.* Kraków: Leon Frommer, 1936, s. 31.

⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. ledna 2011, sp. zn. 29 Cdo 3106/2009.

soud uzavřel, že pro naplnění zákonného požadavku stačí uvedení alespoň obce, ale zároveň uvádí: „*Přitom údaje o místu, kde má být placeno, nesmí být rozporné, a nelze akceptovat ani uvedení místa placení způsobem alternativním. V takových případech by totiž nebylo možno jednoznačně a bez jakýchkoli pochybností určit, kde (v jakém místě) má výstavce směnky vlastní povinnost plnit a majitel takové směnky právo plnění vyžadovat.*“⁵⁵ Už zde se Nejvyšší soud v naprosto totožném složení senátu vyjádřil, že základním znakem platebního místa musí být určitost ve smyslu absence pochybností o tom, na jakém místě má dojít k plnění.

Mezi výše uvedenými rozhodnutími je sice možné během dvou let spatřovat posun od směnečné přísnosti. Nicméně uvítal bych bližší odůvodnění Nejvyššího soudu, protože byť stejnojmenná obec není v rozporu se zákonným požadavkem stanovení místa, kde má být placeno, je dle mého názoru narušena materiální směnečná přísnost. V případě Kostelce se Nejvyšší soud v roce 2011 zabýval hlavně formální směnečnou přísností a od materiální upustil z důvodu údajné nemožnosti klást na účastníky nepřiměřené požadavky. Další majitelé směnky, však nemohou zjistit, kterou konkrétní obec měl emitent na mysli.

V otázce stejnojmenné obce dochází ke stejnému výsledku i polská odborná veřejnost. Důvod pro zachování platnosti směnky shledává v ochraně práv nabyvatele směnky. Ochrana právního zájmu nabyvatele, jenž nabyl směnku v dobré víře její platnosti. Nabyvatel totiž nemusí být znalý podrobností o geografických místech, které emitent použil pro platební místo. Odůvodnění polského soudu je v souladu s vyjádřením Nejvyššího soudu ČR.⁵⁶

6.2 Plovoucí platební místo

Další rozhodnutí, která vyvolala debatu se týkají pojmosloví „v sídle věřitele“ a „v sídle remitenta“. Soudní rozhodnutí v této otázce jsou zajímavá, ale také komplikovaná, proto je v Příloze II pro bližší představu přiložena tabulka níže rozebraných hlavních rozhodnutí.

Pokud není sídlo věřitele stanoveno v samotné směnce, není pochyb o tom, že směnka je neplatná, neboť z ní nelze vyčíst platební místo. Vyskytly se však i případy, kdy sídlo majitele či remitenta směnky bylo dále specifikováno u jména toho, na jehož řád má být placeno. V roce 2005 Nejvyšší soud zdůraznil právní doktrínu podle které, platební místo vyznačené na směnce při jejím vystavení, zůstává trvale v platnosti i v případě, že se v budoucnu změní účastníci

⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. února 2009, sp. zn. 29 Cdo 3964/2007.

⁵⁶ BORKOWSKI, Tadeusz a kol. *Prawo wekslowe w praktyce*. Warszawa: C. H. Beck, 2004, s. 108; CZARNECKI, Marek, BAGIŃSKA, Lidia. *Prawo wekslowe i czekowe: komentarz*. 6. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2014, s. 116; ROSENBLÜTH, Ignacy. *Prawo wekslowe*. Warszawa: Pia Print, 1994, s. 29.

směnečného vztahu.⁵⁷ Proto, pokud má soud před sebou neurčitý pojem, jenž lze upřesnit či vyložit spojením s jiným údajem ve směnce, nejedná se dle soudu o neplatnou směnku. Dle senátu Nejvyššího soudu totiž nelze vycházet pouze z jazykového výkladu bez zohlednění skutečnosti, že neurčité platební místo, je v jiné oblasti směnky upřesněno. Je-li platební místo definováno obecným pojmem „v sídle věřitele“ a to je specifikováno v textu listiny, je třeba vyložit platební místo s tímto významem, nehledě na možnou budoucí změnu sídla.

Negativem rozhodnutí Nejvyššího soudu spatřuji v nedostatečném odůvodnění. Na kvalitním odůvodnění je třeba trvat zvláště v případech, kdy dochází k výraznému obratu v dosavadním soudním paradigmatu. Rozhodnutí neobsahuje důvody, pro které na dané směnky pohlíží jako platné, když v minulosti je takto nechápal. Právě to se stalo kritikou části odborné veřejnosti.⁵⁸

Vrchní soud v Praze o půl roku později při svém rozhodování zcela opomněl právní názor Nejvyššího soudu. Platební místo „v sídle remitenta“ nespojil s konkrétním údajem sídla remitenta obsaženého ve směnce, a to z důvodu údajné neurčitosti. Vrchní soud v Praze shledal takto definované platební místo za neurčité, protože sídlo remitenta se může v čase měnit. Ze směnky tak neplyne, zda je splatná v sídle remitenta k okamžiku splatnosti, vystavení nebo jiného okamžiku.⁵⁹ Tento názor odporuje právnímu názoru vysloveného Nejvyšším soudem. Byť se jej odvolatel výslovně nedovolával, stále platí zásada *iura novit curia*.

Shodou okolností stejného dne, kdy Vrchní soud v Praze vydává výše uvedený rozsudek, potvrzuje Nejvyšší soud svůj právní názor v dalším rozhodnutí.⁶⁰ V němž se znova zabývá platebním místem znějícím na sídlo věřitele, které je dále specifikováno v samotné směnce. V odůvodnění se však jen odkazuje na své dřívější přelomové rozhodnutí a neposkytuje veřejnosti objasnění sporných otázek. Je „sídlo remitenta“ dostatečně určitým údajem, když se sídlo prvního věřitele může v čase měnit?

K závěru o platnosti směnky splatnou v sídle remitenta dochází nakonec i Vrchní soud v Praze v roce 2007 ve svém rozhodnutí sp. zn. 12 Cmo 347/2006, kdy „sídlo remitenta“

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. srpna 2005, sp. zn. 29 Odo 1053/2004.

⁵⁸ Viz KOVARÍK, Zdeněk. Platební místo směnky lokalizované k jejímu majiteli. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2007, č. 8, s. 281–288.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. Z judikatury vyšších soudů k údaji platebního místa na směnce. *Časopis pro právní teorii a praxi*, 2011, roč. neuveden, č. 4, s. 53–63.

⁵⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. října 2006, sp. zn. 5 Cmo 343/2006, publikovaný v *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, č. 3/2007, s. 116.

⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 2006, sp. zn. 29 Odo 232/2006.

považuje za verbální zkratku bez ohledu na to, jaké bude ve skutečnosti sídlo remitenta v budoucnu.⁶¹ Dané rozhodnutí je již komplexně a precizně odůvodněno. Dokonce správně poukazuje na rozdílnost platebního místa v sídle věřitele a v sídle remitenta. Při označení „v sídle věřitele“ nastává nejistota ve dvou směrech. Jednak se věřitel může v době od vystavení směnky do její splatnosti přestěhovat a jednak může dojít k převodu směnky na jiného věřitele. Méně neurčitý je pojem „v sídle remitenta“, neboť pokud dojde v tomto případě k převodu směnky, platebním místem je stále sídlo prvního věřitele. Směnka zůstává stále neurčitou pro možnou budoucí změnu sídla remitenta. Vrchní soud v Praze přisvědčil názoru Nejvyššího soudu o platnosti směnky splatné v sídle remitenta, ale směnky splatné v sídle věřitele nikoli. Byl si vědom právního názoru Nejvyššího soudu, odchýlil se od něj a tento názor zdůvodnil. Nyní uvedu jeho argumenty.

a) „v sídle **věřitele**“ + doplnění údaje o sídle remitenta:

jedná se o přelomový případ Nejvyššího soudu ČR z roku 2005, poukazujícím na právní doktrínu fixace platebního místa vyznačeného na směnce při jejím vystavení.⁶² Vrchní soud v Praze upozorňuje na slovo „věřitel“. Platební místo je definováno jako sídlo věřitele, který se může v průběhu času mnohokrát změnit, zatímco remitent nikoli. Remitentem, jehož sídlo je ve směnce přesně určeno, bude pořád tatáž osoba. Vrchní soud se soustředil více na pojem „věřitel“, zatímco Nejvyšší soud ve svém přelomovém rozhodnutí se zaobíral pojmem „sídlo“. Těmito důvody Vrchní soud odůvodňuje vědomé odchýlení se od judikatury Nejvyššího soudu a návrat k původnímu právnímu názoru nižších soudů. Platební místo „v sídle věřitele“ je neurčité, neboť věřitel se může do splatnosti směnky mnohokrát změnit, a i když k tomuto nedojde, směnka je neplatnou, protože se ani nikdy směnkou nestala.⁶³

b) „v sídle **remitenta**“ + doplnění údaje o sídle remitenta:

zde dochází k pozitivnímu výsledku, když pokládá „sídlo“ za určitou zkratku pro adresu remitenta. Sídlo remitenta nebude závislé na skutečném budoucím sídle

⁶¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. dubna 2007, sp. zn. 12 Cmo 347/2006, publikovaný v *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, č. 19/2007, s. 722.

⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. srpna 2005, sp. zn. 29 Odo 1053/2004.

⁶³ Obdobně KOVAŘÍK, Zdeněk. Platební místo směnky lokalizované k jejímu majiteli. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2007, roč. 15, č. 8, s. 288; DERKA, Ladislav. Zamyšlení nad jedním směnečným rozhodnutím Nejvyššího soudu. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2009, roč. 17, č. 1, s. 27-28.

prvního věřitele a nebude tak plovoucí, jak možná účastníci měli v úmyslu, ale bude se jednat o fixní místní údaj obsažený u označení remitenta.

Ztotožňuji se s odůvodněním Vrchního soudu v Praze. Pojem „v sídle remitenta“ lze vyložit pomocí údaje sídla u toho, na jehož řád má být placeno. Tento pojem však stále zůstává částečně plovoucí, neboť i sídlo prvního věřitele se může změnit. V této situaci je možno, buď využít názoru Nejvyššího soudu o fixaci údajů k okamžiku vystavení směnky nebo využít názoru Vrchního soudu v Praze, který prostřednictvím jiného zdůvodnění dochází taky k platnosti směnky. Pojem sídlo posuzuje jako verbální zkratku, která je pomocí konkrétní adresy remitenta na směnce, dále specifikována.

Pojem „v sídle věřitele“ však dle mého názoru nelze spojit s údajem o sídle remitenta, protože věřitelem může být kdokoliv. Pokud by se právní praxe měla striktně držet doktríny o rozhodném okamžiku, tj. vystavení směnky, pak by bylo zapotřebí blíže odůvodnit tento právní názor. Nejvyšší soud odůvodnil tuto doktrínu odkazem na odbornou literaturu,⁶⁴ ve které však pan doktor Kovařík rozebírá případ z jiného pohledu. Zabývá se nezměnitelností platebního místa stanoveného přesnou adresou remitenta už v samotné směnce v případě převedení směnky na jiného věřitele. Např. za tuto směnku zaplatím společnosti ABC s.r.o. se sídlem Novákova 12, Karviná. Směnka je splatná v ulici Novákova 12, Karviná.⁶⁵ Nejvyšší soud však posuzoval případ, kde nebylo platební místo určitým způsobem definováno. Zatímco u pojmu „v sídle remitenta“ lze dojít výše uvedeným způsobem k jedné konkrétní adrese, u použití pojmu věřitele nikoli. Proto považuji rozsudek Vrchního soudu v Praze za smysluplnější.⁶⁶

6.3 Česká republika jako platební místo

Posledním průlomovým rozhodnutím ohledně platebního místa, jenž nelze opomenout, je případ směnky s označením místa placení jako „Česká republika“. Senát Nejvyššího soudu v roce 2010 s neurčitým údajem „ČR“ spojil údaj místa vystavení směnky a adresu emitenta.⁶⁷ Využil fakticky § 76 odst. 3 ZSŠ vztahující se pouze na situace, kdy údaj o platebním místě

⁶⁴ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002, s. 13.

⁶⁵ DERKA, Ladislav. Zamyšlení nad jedním směnečným rozhodnutím Nejvyššího soudu. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2009, roč. 17, č. 1, s. 27-28.

⁶⁶ Viz ŠTENGLOVÁ, Ivana. Z judikatury vyšších soudů k údaji platebního místa na směnce. *Časopis pro právní teorii a praxi*, 2011, roč. neuveden, č. 4, s. 58-63.

⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. června 2010, sp. zn. 28 Cdo 4497/2009.

zcela chybí. To však odporuje jeho jazykovému výkladu: „*Není-li zvláštního údaje, platí, že místo vystavení směnky je místem platebním a zároveň místem vystavcova bydliště.*“ I dosavadní soudní praxe dovozuje možnost subsidiárního použití místa vystavení směnky pouze při absenci platebního údaje, z čehož *a contrario* dovozuje nemožnost použití místa vystavení pro konvalidaci neurčitěho platebního místa.⁶⁸ Dovolím si použít část alespoň jednoho z nich: „*Předně je nutno obrátit pozornost k samotnému tomuto předpisu, který výslovně uvádí, že zákonné platební místo má místa jen tehdy, není-li ve směnce o platebním místě zvláštní údaj. Přitom zvláštní údaj o místě placení zahrnuje zcela zřejmě jak údaje vyhovující, tak i údaje nevyhovující.*“⁶⁹ Přesto Nejvyšší soud konstatoval, že je údajně logické, aby majitel směnky s neurčitým platebním místem usiloval o zaplacení zrovna v místě vystavení směnky. Nejvyšší soud rozhodl, že směnka je neurčitá jen v těch případech, kdy nelze určitosti dosáhnout ani výkladem, přičemž z interpretací má vždy přednost výklad zachovávající směnku v platnosti.⁷⁰

Velkou otázkou zůstává, proč právě zde Nejvyšší soud prosadil silnou vůli interpretovat směnku ve prospěch zachování její platnosti. Místo vystavení se sice nachází v oblasti pro placení (Česká republika), ale nijak není odůvodněno, proč přihlédl k tomuto údaji jako specifikaci neurčitěho platebního místa. Rozhodnutí je v rozporu s konstantní judikaturou a odůvodnění rozhodnutí neposkytuje argumenty pro toto odchýlení. Souhlasím se zásadou zachování platnosti právního jednání jako jedné ze základních zásad soukromého práva, avšak ve směnečném právu ji nelze uplatňovat v plném rozsahu. Směnka je specifickým cenným papírem, nikoli jen obecný závazkový vztah. Výklad, kdy za pomoci spojení různých údajů na směnce docházíme k výsledku o platnosti, je výkladem velmi benevolentním ve vztahu k základním směnečným vlastnostem. Rozhodnutí bylo podrobena poměrně ostré kritice odborné veřejnosti.⁷¹ Je potřeba zachovávat alespoň přibližnou míru formálnosti u všech zákonných znaků směnky v souladu s dosavadní doktrínou a odchýlit se od ní jen

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. září 2011, sp. zn. 29 Cdo 2162/2010; rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. srpna 2005, sp. zn. 29 Odo 1053/2004; usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. července 2009, sp. zn. 29 Cdo 2804/2008.

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 2006, sp. zn. 5 Cmo 343/2006.

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. března 2000, sp. zn. 20 Cdo 2018/98; rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. ledna 2008, sp. zn. 28 Cdo 3233/2006; nález Ústavního soudu ČR ze dne 10. července 2008, sp. zn. I. ÚS 436/2005.

⁷¹ KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 39; ŘÍHA, Michal, RYSLOVÁ, Kateřina. Konec směnečné přísnosti? Aneb nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2011, roč. 19, č. 9, s. 310-314.

v odůvodněných případech s uvedením konkrétním argumentů. V opačném případě dojde k porušení principu formální spravedlnosti. Je možné, že soud vycházel z logické dedukce, kdy § 76 odst. 3 ZSŠ chrání platnost směnky při absenci povinného údaje na směnce a pomocí argumentu *a maiori ad maius* by neměla být směnka neplatná ani v případě, kdy obsahuje zákonný údaj, ale neurčitým způsobem. Tato úvaha je však zcela osobní a z rozsudku Nejvyššího soudu nevyplývá.

7 Jméno remitenta

Směnka musí obsahovat jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno.⁷² Nestačí pouhá detence směnky k tomu, aby se někdo stal remitentem směnky. Majitelem se stane prvně osoba, která zákonným způsobem směnku získá a na níž je jako remitent uvedena.⁷³ Remitentem může být fyzická i právnická osoba.⁷⁴ V případě fyzické osoby bude jménem typicky křestní jméno a příjmení, v případě právnické osoby obchodní firma složená z obchodního jména a dodatku právní formy. Emitent nemusí dbát o co nejbližší identifikaci remitenta, stačí, aby bylo zřejmé, komu má být placeno.⁷⁵ Další údaje blíže specifikující remitenta, nejsou nutné. Proto pokud se ukáže, že některé z vedlejších údajů jsou nesprávné, nemají vliv na platnost směnky.⁷⁶

7.1 Rozporuplný dodatek právní formy remitenta

V oblasti jména remitenta bych vyzvedl rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 1998 zabývající se právním dodatkem remitenta při převodu směnky rubopisem.⁷⁷ V předmětném rozhodnutí soud posuzoval platnost rubopisu podepsaného nečitelným podpisem a razítkem znějící na „B. T. Ltd.“, zatímco jméno remitenta na líci směnky znělo na „B. T. spol. s r.o. Jak jsem uvedl výše, obchodní firma je tvořena kmenem a dodatkem. Tento dodatek, byť má v zákoně více možných variant ztvárnění, musí být používán pouze v jedné konkrétní podobě. Nejvyšší soud přisvědčil argumentu dovolatelky, že judikatura připouští drobné odlišnosti mezi dodatkem právní formy zapsaným v obchodním rejstříku a použitým dodatkem, který zákon připouští, popřípadě použití jiné obecně známé zkratky. Například obchodní společnost zapsaná v obchodním rejstříku jako ABC s.r.o. se v právní styku identifikuje jako ABC spol. s r.o. Takový názor je v souladu i s odbornou literaturou.⁷⁸

⁷² Obdobně orzeczenie Sądu Najwyższego z 25. maja 1928 r., III Rw 941/27.

⁷³ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 19.

⁷⁴ Ke kumulaci osob na směnce viz HUBÁČKOVÁ-SVOBODOVÁ, Věra. *Směnka podruhé, aneb, "Slasti a strasti uživatele směnky po deseti letech"*. Brno: Econ, 2005, s. 45-46.

⁷⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. září 1996, sp. zn. 5 Cmo 631/95, publikovaný v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 2/1997, s. 38.

⁷⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. října 2000, sp. zn. 5 Cmo 342/2000, publikované v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 4/2001, s. 123; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. listopadu 2000, sp. zn. 5 Cmo 335/2000, publikovaný v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 6/2001, s. 194.

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. července 1998, sp. zn. 1 Odon 47/97.

⁷⁸ HUBÁČKOVÁ-SVOBODOVÁ, Věra. *Směnka podruhé, aneb, "Slasti a strasti uživatele směnky po deseti letech"*. Brno: Econ, 2005, s. 48-49.

Případ posuzovaný Nejvyšším soudem se však netýká možnosti zvolení jiné zkratky právní formy, než oficiálně zapsané v obchodním rejstříku a zároveň stále přípustnou českým právním řádem. Dané rozhodnutí se zabývalo možností nahrazení dodatku „spol. s r.o.“ mezinárodně uznávaným dodatkem „Ltd.“, tj. *private limited company* (v překladu společnost s ručením omezeným). Ve směnce cizí, ve které je remitentem „B. T. spol. s r.o.“ a výstavcem jedna osoba (příčemž u výstavce je již razítko s dodatkem Ltd.), je rubopis s indosantem znějící na „B. T. Ltd.“ dle rozhodnutí Nejvyššího soudu nepřipustný. Z toho důvodu, že se nejedná o zkratku v českém jazyce obvyklou, a proto je způsobilá vzbuzovat pochybnosti o identitě indosanta.

Otázka určitosti remitenta je v tomto případě opravdu sporná. Zkratka „Ltd.“ v roce 2009 mohla vyvolávat dojem zcela jiné zahraniční osoby, než kterou byl remitent uvedený na směnce jako „B. T. spol. s r.o.“. Je však možné, že dnes v roce 2017 by byla věc posouzena opačně. Dle výše uvedeno rozsudku Nejvyššího soudu zabývající se platebním místem v České republice⁷⁹ se nabízí možnost spojit údaj jména výstavce „B. T. spol. s r.o.“ s jeho razítkem „B. T. Ltd.“, vyskytující se na směnce hned vedle něj. Tímto výkladem by bylo možné považovat společnost „Ltd.“ a „spol. s r.o.“ za jednu a tutéž, když právní dovětky se liší již v samotném podpisu emitenta. Údaj použitý v rubopise směnky s právním dodatkem „Ltd.“ by bylo možné vykládat jako údaj označující stále tutéž osobu remitenta.

KOVAŘÍK, Zdeněk. Vybrané problémy judikatury ve věcech směnečných. *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, 1998, roč. 4, č. 6, s. 138.

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. června 2010, sp. zn 28 Cdo 4497/2009.

8 Datum a místo vystavení směnky

Další nezbytnou součástí směnky je datum a místo jejího vystavení. U data vystavení je nutno uvést den, měsíc a rok vydání. Zde ani Sąd Najwyższy nepřipouští doplnění chybějícího letopočtu, pomocí podobné konstrukce jako u chybějícího letopočtu splatnosti, které bylo uvedené v 5. kapitole.⁸⁰

V porovnání se splatností směnky, je vhodné upozornit na možnost vystavení směnky s určitostí bližší než na dny, přičemž u splatnosti je to nepřipustné. Judikatura Nejvyššího soudu připustila, že datum a místo vystavení nemusí být pravdivé, ale musí být teoreticky možné.⁸¹ V opačném případě by totiž indosatář musel s obtížemi zjišťovat pravdivost data vystavení. Díky tomu lze sepsat směnku zpětně k určitému datu. S tím omezením, že datum musí předcházet dni splatnosti nebo se alespoň tomuto dni rovnat.

Pro polskou praxi taktéž není důležitá pravdivost místa a data vystavení.⁸² Část polské právní nauky připouští i místo vystavení vztahující se k neexistující obci.⁸³

Pro místo vystavení směnky zákon směnečný a šekový poskytuje subsidiární ustanovení v § 76 odst. 4 ZSŠ. Není-li ve směnce uvedeno místo vystavení, použije se místo uvedené u emitenta. Dle jazykového výkladu lze toto ustanovení použít pouze v případě absence místa vystavení směnky, nikoli v případě nepřesného údaje. Proto v případě, kdy je místo charakterizováno dvěma údaji, v důsledku čehož je směnka neurčitá, nelze tuto chybu konvalidovat použitím adresy emitenta.⁸⁴ Podotýkám, že takto lze postupovat pouze u absence místa vystavení, nikoli data vystavení.⁸⁵

⁸⁰ ROSENBLÜTH, Ignacy. *Prawo wekslowe*. Warszawa: Pia Print, 1994, s. 33.

⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. listopadu 2010, sp. zn. 28 Cdo 3071/2010. Viz KOTÁSEK, Josef a kol. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 198.

⁸² Orzeczenie Sądu Najwyższego z 8. stycznia 2004 r., I CK 21/03.

⁸³ BORKOWSKI, Tadeusz a kol. *Prawo wekslowe w praktyce*. Warszawa: C. H. Beck, 2004, s. 93. Opačně CZARNECKI, Marek, BAGIŃSKA, Lidia. *Prawo wekslowe i czekowe: komentarz*. 6. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2014, s. 122.

⁸⁴ KOTÁSEK, Josef. Nad směnečným právem: komentář k čl. I zákona směnečného a šekového - § 1 až § 2. *Obchodní právo: časopis pro obchodněprávní praxi*, 2002, roč. 11, č. 4, s. 20.

Tento ustálený názor je však zpochybněn rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. června 2010, sp. zn. 28 Cdo 4497/2009.

⁸⁵ Ke stejnému závěru dochází Sąd Najwyższy: wyrok Sądu Najwyższego z 18. stycznia 2012 r., II CSK 296/11.

8.1 Chyba v letopočtu vystavení směnky

Z oblasti data vystavení vybírám čerstvé rozhodnutí z roku 2016, kdy se Nejvyšší soud zabýval datem vystavení znejícího na 25. listopadu 20009, a které v důsledku chyby v letopočtu předcházelo dni splatnosti.⁸⁶ Nejvyšší soud poukázal na svou dřívější judikaturu, kde konstatoval, že formální náležitosti lze zkoumat pouze z údajů pramenících ze směnečné listiny se zřetelem na zákonné požadavky ZSŠ a také vzhledem k poznatelnosti daných údajů z pohledu třetích osob. Směnka je neplatná pro neurčitost alespoň jednoho ze zákonných předpokladů. Neurčitý je údaj, o jehož obsahu mohou mít třetí osoby rozumné pochybnosti. Určitost se posuzuje z pohledů třetích osob, protože údaje na směnce musí být seznatelné pro kteréhokoliv účastníka směnečného vztahu (např. budoucího majitele směnky).⁸⁷ Ve věci data vystavení znejícího na rok 20009 se Nejvyšší soud opřel o tento právní názor, protože dle mínění soudu nelze mít pochybnosti o obsahu pojmu „25. listopad 20009“. Datum mělo být správně vyznačeno slovy „25. listopad 2009“, jenž by již předcházelo době splatnosti. Třetí osoba nemohla mít důvodné pochybnosti o skutečném významu údaje z několika důvodů. Jedním z důvodů je grafická podoba částečně předvyplněné směnky. Emitent směnky, totiž k předtištěnému údaji „200“ doplnil ručně „09“, čímž vznikl sporný letopočet „20009“. Druhým důvodem je faktická nereálnost vystavení směnky v roce 20009. Z toho důvodu nemohl podle názoru soudu žádný z účastníků mít důvodné pochybnosti, že došlo pouze k písarské chybě a údaj má značit letopočet „2009“, protože není důvod na směnku pohlížet jako na neplatnou.

Logičností a smyslem listiny argumentuje i Sąd Najwyższy. V Polsku je v této otázce k dispozici konstantní judikatura, která dochází k výsledku o platnosti směnky.⁸⁸ Příkladem může být rozhodnutí z roku 2005, kdy emitent před vytištěný údaj „19“ dopsal letopočet 2002.⁸⁹ Sąd Najwyższy posuzoval, zda letopočet ve tvaru 200219, je způsobilý naplnit zákonný požadavek data vystavení. Sąd Najwyższy vzhledem k ostatním údajům na směnce dochází výkladem k roku 2002, neboť je nereálné, aby výstavce měl na mysli rok, který je formálně vyjádřen na směnce. Zároveň je dle mínění soudu takový rok z údaje „200219“ vyvoditelný

⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. února 2016, sp. zn. 29 Cdo 1216/2014.

⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 2014, sp. zn. 29 Cdo 3251/2012.

⁸⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z 17. września 2004 r., V CK 60/04; wyrok Sądu Najwyższego z 10. sierpnia 2005 r., I CK 111/05; wyrok Sądu Najwyższego z 20. lipca 2008 r., V CK 9/06.

⁸⁹ Orzeczenie Sądu Najwyższego z 25. maja 2005 r., I CK 741/04.

na základě logické úvahy, protože předčísli 2002 je doplněno rukou, zatímco zbytek byl strojově předtištěn.

Mám za to, že tento přístup je rozumnou cestou ubírající se od směnečné formální přísnosti, který zároveň dbá na určitost všech směnečných údajů. Lze rozumně předpokládat, že emitent chtěl doplnit zkrácenou podobu roku „2009“, ale později se dovolával formální stránky údaje. Úmysl emitenta sám o sobě není podstatný, důležitá je seznatelnost z pohledu možných nabyvatelů směnky. Proto hlavními argumenty zůstávají grafické zpracování a velká nereálnost pochopitelná i z pohledu budoucích nabyvatelů.

9 Podpis výstavce

Teoreticky poslední náležitostí směnky je podpis emitenta. Musí se jednat o vlastnoruční podpis a jeho nahrazení mechanickými prostředky není přípustné. Tzv. *faksimile* podpisy dle § 561 OZ nebo nahrazení podpisu emitenta jeho otiskem s použitím ochranných prvků dle § 516 OZ není možné.⁹⁰ Otázka podpisu je velmi zajímavá, naskýtají se otázky, co do čitelnosti podpisu, podoby podpisu, jeho umístění i důkazního břemene o pravosti podpisu.

Na platnost směnky nemá vliv nečitelnost podpisu.⁹¹ Zvláště u nečitelného podpisu však doporučuji vypsát i jméno a adresu emitenta, a to z důvodu lepší vymahatelnosti práv. Z formálního hlediska je směnka platná i s nečitelným podpisem. Z materiálního hlediska nás zajímá, zda žalovaná osoba je skutečně výstavcem dané směnky, a právě z tohoto pohledu je velmi vhodné doplnit identifikační znaky výstavce. Polská praxe a nauka se k otázce nečitelnosti podpisu staví obdobně. Vystavení směnky nečitelným podpisem, nemůže jít ku prospěchu vystavitele. Pochyby o autentičnosti podpisu mohou být odstraněny jinými prostředky a je pouze na majiteli směnky, zda směnku s nečitelným podpisem přijme.⁹² V reakci na názor Sądu Najwyższego profesor Szpunar dodává, že čitelnost není absolutním požadavkem plynoucího ze zákona, ale je třeba, aby alespoň osoby, které emitenta znají, dokázaly jeho podpis identifikovat.⁹³

Podpis na směnce bude typicky ustáleným podpisem dané osoby. Na platnosti směnky se nic nemění ani při odchýlení se od svého standartního podpisu, byť by to mohlo být úmyslné, s budoucím záměrem lepší pozice při zkoumání pravosti podpisu.⁹⁴ Tento závěr je správný a nevyskytuje se zde kritika ze strany odborné veřejnosti. V opačném případě by totiž vznikl požadavek identity podpisu napříč stárnutí osoby po celý průběh života. Ze zákona plyne podmínka podpisu a takový podpis je vlastnoruční, byť se nejedná o jeho ustálenou formu. Nutnou podmínkou není ani doplnění jména osoby tiskacím písmem za účelem identifikace vystavitele nebo čitelnost podpisu, je-li jasné, kdo směnku podepsal.⁹⁵

⁹⁰ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 143-144.

Obdobně orzeczenie Sądu Najwyższego z 30. grudnia 1993 r., III CZP 146/93.

⁹¹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 47.

⁹² Orzeczenie Sądu Najwyższego z 30. grudnia 1993 r., III CZP 146/93.

⁹³ SZPUNAR, Adam. W sprawie podpisu wstawcy weksla. PPH Nr 4/1195, poz. 1.

⁹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. června 2006, sp. zn. 29 Odo 1685/2005.

⁹⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. dubna 1995, sp. zn. 5 Cmo 308/94, publikovaný v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 4/1996, s. 88a.

Co se týče umístění podpisu, za nejjistější variantu shledávám podpis pod všemi náležitostmi směnky, který není nikterak orámovaný. Pokud budou pod podpisem uvedené další údaje, na kterých je třeba trvat, vzniká riziko neplatnosti směnky. Podpis emitenta má krycí funkci směnky, a proto by se měl vyskytovat až pod celým směnečným prohlášením, za účelem zachování souvislosti textu.⁹⁶

9.1 Důkazní břemeno při prokazování pravosti podpisu

Nejzajímavější oblastí u podpisu emitenta je otázka důkazního břemene pravosti podpisu. Ostatně jako v každém soudním řízení při sporu o pravosti podpisu se jedná o důležitou otázku a směnečná judikatura v tomto směru zaznamenala výraznou změnu. Ustálená praxe, dle níž důkazní břemeno nese obecně žalovaný,⁹⁷ dosáhla značných změn díky přelomovému rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 2009. Soud se vyslovil následovně: „... *popře-li žalovaný ve sporu o zaplacení vlastní směnky její pravost, leží důkazní břemeno ohledně pravosti směnky (platnosti podpisu žalovaného na směnce) na žalobci, který směnku k důkazu předložil a který ze skutečností v nich uvedených vyvozuje žalobou uplatněný nárok.*“⁹⁸ Soud ustoupil od specifčnosti směnečného řízení a přiklonil se k systému důkazního břemene, jako pro každou jinou soukromou listinu, u nichž platí, že důkazní břemeno nese ten, jenž z ní pro sebe vyvozuje pozitivní důsledky. Přičemž podotkl, že není podstatný druh řízení, tedy zda se jedná o zkrácené směnečné řízení nebo běžné sporné řízení.⁹⁹ Proč se však zrovna toho dne změnil názor Nejvyššího soudu na osobu nositele důkazního břemene ve směnečném právu, v odůvodnění nenalezneme. Pozitivním znakem sice může být ustálenost tohoto názoru

⁹⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. ledna 2003, sp. zn. 4 Cmo 229/2002; rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. července 2012, sp. zn. 29 Cdo 988/2012; CZARNECKI, Marek, BAGIŃSKA, Lidia. *Pravo wekslowe i czekowe: komentarz*. 6. vydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2014, s. 126.

Oddělování určitých částí směnky od jiných bylo několikaletou kauzou tzv. rámečků. Viz KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 22-28.

⁹⁷ Např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. ledna 2006, sp. zn. 12 Cmo 233/2005, publikovaný v *Obchodní právo*, č. 5/2006, s. 21; rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. října 2000, sp. zn. 22 Cdo 2670/98.

⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. prosince 2009, sp. zn. 29 Cdo 3478/2007.

Viz LASÁK, Jan. K důkaznímu břemenu ohledně pravosti podpisu na směnce. *Právní fórum: český právnícký měsíčník*, 2010, roč. 7, č. 5, s. 229-234; LASÁK, Jan. K důkaznímu břemenu ohledně pravosti podpisu na směnce, je-li podpis ověřen. *Právní fórum: český právnícký měsíčník*, 2012, roč. 9, č. 2, s. 79-80.

⁹⁹ Viz KIZLINK, Karol, SPIŠIAK, Ján. *Zmenkové právo. Komentár k zákonu č. 191/1950 ZB*. 3. vydanie. Bratislava: Heuréka, 1994, s. 382; ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád: vládní nařízení ze dne 19. prosince 1940, č. 111 Sb. z. a n.* Praha: Českomoravský kompas, 1941, s. 322.

alespoň ze strany senátu 29 Cdo Nejvyššího soudu,¹⁰⁰ avšak zásadnější je nepřijetí tohoto názoru nižšími soudy, v jehož důsledku tak docházelo k výrazným změnám po podání dovolání.¹⁰¹

Pro přiblížení komplikovanosti uvedu dva fiktivní případy. V prvním případě ponese důkazní břemeno ten, kdo se domáhá svého domnělého práva. Předloží soudu směnku v prvopise, na které bude poměrně nečitelný podpis údajného emitenta pana Nováka a tato osoba popře před soudem, že by se jednalo o její podpis. Podpis na směnce je opravdu vlastnoručním podpisem p. Nováka, ale nejedná se o jeho obvyklý podpis. Směnku podepsal výjimečně levou rukou nebo dosti odlišným způsobem pravou rukou, která je pro něj obvyklá. Soudní znalec z oboru písmoznaectví bude v nelehké situaci, neboť bude mít před sebou předlohu, která nebude porovnatelná s dostatečným množstvím materiálu. Na platnosti směnky se nic nemění, ale otázkou zůstává pasivní legitimace. Pokud soudní znalec nebude schopen říct, zda se jedná o podpis osoby p. Nováka, případně ani revizní posudky, pak má věřitel v rukou platnou směnku, jejíž vymahatelnost je dosti ztížena. Pravost podpisu lze sice dokazovat i jinými způsoby než znaleckým posudkem (např. svědecká výpověď), ale tyto důkazní prostředky často nemá majitel směnky k dispozici.

V druhém případě ponese důkazní břemeno domnělý dlužník pan Slovanský. Na směnku se ve skutečnosti nepodepsal a podpis na směnce je falzifikátem. Pak si vytáhne pomyslného „Černého Petra“ směnečný dlužník. Bude to pan Slovanský jako žalovaný, kdo bude muset prokazovat, že se na směnku nepodepsal. Pokud neexistuje jiný věrohodný důkaz prokazující pravost podpisu (např. svědecké výpovědi či videozáznam), je pro výsledek řízení ústřední znalecký posudek.¹⁰²

Starší přístup čerpá legitimitu především z funkčního hlediska směnky a specifické procesní právní úpravy v § 175 zákona č. 99/1963 Sb. Zatímco nový pohled Nejvyššího soudu upřednostnil obecnou právní teorii ohledně důkazního břemene. Z praktického hlediska je velmi vhodné mít směnku s ověřovací doložkou pravosti podpisu dlužníka, ev. i prohlášení

¹⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. srpna 2010, sp. zn. 29 Cdo 4674/2010; usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. října 2010, sp. zn. 29 Cdo 1623/2009; rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. 29 Cdo 1164/2010; rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. května 2011, sp. zn. 29 Cdo 1294/2010.

¹⁰¹ CHALUPA, Radim. Vybrané otázky důkazního břemene v řízení o zaplacení směnečného nároku. *Bulletin advokacie: stavovský časopis české advokacie*, 2015, roč. 22, č. 12, s. 26; ONDREJOVÁ, Dana. K některým otázkám vyjádření platebního místa na směnce (zejména prostřednictvím osoby), aneb kde jsi, právní jistota?. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2013, roč. 21, č. 17, s. 592.

¹⁰² K problematice znaleckých posudků viz Musil, Jan. Hodnocení znaleckého posudku. *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*, 2010, roč. 43, č. 3, s. 180-195.

avala.¹⁰³ Proto potřebu úředně ověřeného podpisu naznačuji i v ukázkové směnce v Příloze I. Byť úřední ověření podpisu není pojmovým znakem směnky a jeho absence nečiní směnku neplatnou, může se směnka bez legalizace podpisu stát při soudním sporu nevyzpytatelnou.

Přelomové rozhodnutí Nejvyššího soudu představuje kontroverzní krůček od rigidního pojetí směnečného práva s výrazným prvkem formalismu k obecné úpravě závazkového práva dle občanského zákoníku. Sám se přikláním ke staršímu přístupu na stranu věřitele směnky, neboť pohlížením na směnku jako běžnou soukromoprávní listinu, negativně zasahujeme do její snadné převoditelnosti.¹⁰⁴ Tím směnka ztrácí podstatnou část své speciální povahy jako listinného cenného papíru s lehkou převoditelností, využívající se hlavně v obchodním prostředí. Zvláštní charakter lze nalézt i v procesní úpravě § 175 zákona č. 99/1963 Sb. nebo trestní odpovědnosti při předložení padělané směnky § 233 odst. 2 v zákoně č. 40/2009 Sb. Směnka by měla poskytovat jejímu držiteli určitý předpoklad úspěšného vymáhání práva před soudem. I když jsou směnečné listiny v drtivé většině pravé, může otočení důkazního břemene výrazně ovlivnit využitelnost směnky.¹⁰⁵ Zvláště pro soudní obrat a důležitost rozhodnutí, co do vymahatelnosti směnky, pokládám odůvodnění přelomového rozhodnutí za odborně neadekvátní. Proč právě nyní dochází k příklonu k obecnému hodnocení důkazního břemene směnky jako u jiných soukromých listin? Nejvyšší soud se v odůvodnění hlásí k tzv. Rosenbergově teorii analýzy norem, kdy je na žalobci, aby prokázal naplnění hypotézy právní normy, z nichž se dovolává právních následků. Tím však neodpovídá na otázku, proč právě nyní tyto důvody převýší argumenty specifčnosti směnečného řízení.

Docházím k podobnému výsledku jako nižší soudy, které stále rozhodují ve prospěch remitenta, aby nevystavovali hospodářské uplatnění směnek nepřiměřenému soudnímu zásahu a nevystavili tak věřitele důkaznímu riziku.¹⁰⁶ Zajímavá je i nejednotnost Nejvyššího soudu z pohledu občanskoprávního a obchodního kolegia, jemuž bylo přelomové rozhodnutí předloženo ke schválení v rámci publikace, ale kolegium s názorem senátu 29 Cdo vyslovilo nesouhlas. I z toho důvodu vytýkám senátu Nejvyššího soudu, že v následujících rozhodnutích

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. října 2010, sp. zn. 29 Cdo 1623/2009.

¹⁰⁴ Viz KOVAŘÍK, Zdeněk. K dokazování o pravosti podpisu směnky. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2010, roč. 18, č. 8, s. 267-272.

¹⁰⁵ HOLČAPEK, Tomáš. Dokazování pravosti či nepravosti listiny a podpisu. *Právní fórum: český právníkový měsíčník*, 2010, roč. 7, č. 8, s. 379.

¹⁰⁶ CHALUPA, Radim. Vybrané otázky důkazního břemene v řízení o zaplacení směnečného nároku. *Bulletin advokacie: stavovský časopis české advokacie*, 2015, roč. 22, č. 12, s. 32.

se pouze odkazuje na přelomový rozsudek, aniž by zhodnotil odůvodněné námitky ze strany odborné veřejnosti a ostatních soudců Nejvyššího soudu.¹⁰⁷

Nositelem důkazního břemene o pravosti podpisu se zabývala také polská justice. Sąd Najwyższy formuloval důležitou právní doktrínu, podle které dlužník nemůže podávat námitky proti pravosti podpisu na směnce předané věřiteli jako pravé, byť by podpis ve skutečnosti nebyl jeho.¹⁰⁸ Ustálená polská judikatura otáčí vydáním směnky jeho remitentovi důkazní břemeno z majitele směnky na jeho výstavce.¹⁰⁹ Pokud žalovaný podá námitky týkající se pravosti podpisu na směnce, je to on, koho tíží důkazní břemeno o prokázání nepravosti podpisu. Podotýkám, že tato konstrukce se týká pouze směnečného práva. Bez směnečné listiny se uplatní běžné soukromoprávní zásady důkazního břemene.

¹⁰⁷ LASÁK, Jan. K důkaznímu břemenu ohledně pravosti podpisu na směnce, je-li podpis ověřen. *Právní fórum: český právníkový měsíčník*, 2012, roč. 9, č. 2, s. 80.

¹⁰⁸ Orzeczenie Sądu Najwyższego z 13. października 1938 r., I C 1479/37.

¹⁰⁹ Uchwała Sądu Najwyższego z 7. stycznia 1967 r., III CZP 19/66; wyrok Sądu Najwyższego z 24. listopada 2009 r., V CSK 129/09; wyrok Sądu Najwyższego z 21. października 2010 r., IV CSK 109/10.

Závěr

Náplní práce bylo posouzení relevantní směnečné judikatury, nalézání soudních výkladů zákonných náležitostí směnky vlastní a následné zhodnocení míry formalismu nejvyšších institucí české justice. Rozbor české judikatury v rámci třetí kapitola, poskytl dostatečný materiál k zodpovězení první podvýzkumné otázky. **Kde soudy vidí rozhodnou mez mezi platností a neplatností?** Nejedná se o žádnou pevnou hranici a po prostudování mohu konstatovat, že se dokonce jedná o široké pásmo neurčitosti, zda bude listina shledána směnkou. Pokusím se nyní vystihnout příčiny tohoto stavu.

Jednou z příčin je problematika materiální směnečné přísnosti. Pro posouzení platnosti směnky mají být relevantní pouze údaje obsažené na směnce, zatímco skutečná vůle a chápání účastníků směnečných vztahů mají být irelevantní. Tak striktní to ve skutečnosti není a ani být nemůže, když reálný svět vytváří nepřeberné množství variací směnečných údajů, které by tomuto požadavku jinak odporovaly. Příkladem přehnané materiální přísnosti by mohlo být zneplatnění směnky s platebním místem obce, vůči níž se později ukáže, že na světě existuje i jiná obec se stejným názvem.

Další příčinou je otázka prozařování principů soukromého práva do práva směnečného. Příkladem může být aplikace zásady *favor negotii*. Její aplikace v plném rozsahu by mohla ohrozit samotný smysl směnečného práva, kdy směnka musí být určitá, aby nebyla ohrožena její převoditelnost. Na druhou stranu nelze opomíjet výkladové metody, kterými lze některé neurčité oblasti směnky vyjasnit. V praxi pak vzniká oblast mezi striktním formalistickým přístupem¹¹⁰ a snahou vyložit údaje ve prospěch platnosti směnky¹¹¹. Dle mého názoru je ve směnečném právu třeba zásady soukromého práva aplikovat restriktivně. Například zmiňovanou zásadu *favor negotii* pouze v případech, kdy lze k výsledku o platnosti směnky, dojít využitím údajů ze směnky samotné. Jiným příkladem prolínání obecných soukromoprávních pohledů je otázka důkazního břemene při prokazování pravosti podpisu emitenta, kde se Nejvyšší soud odklonil od specifčnosti směnečného řízení a rozhodl o věřiteli jako o nositeli důkazního břemene.

¹¹⁰ DERKA, Ladislav. Zamyšlení nad jedním směnečným rozhodnutím Nejvyššího soudu. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2009, roč. 17, č. 1, s. 26-28.

¹¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. června 2010, sp. zn 28 Cdo 4497/2009.

V neposlední řadě shledávám příčinu v nedostatečném zdůvodnění přelomových judikátů Nejvyššího soudu. Pokud chybí argumentace, proč měníme ustálený způsob posuzování, vytváříme tak z dlouhodobého hlediska nepříznivý stav nevěrohodnosti a nejistoty soudní moci. Dané rozhodnutí budí dojem tzv. *ex post justifikace*¹¹² a hledání zdůvodnění potvrzující dané rozhodnutí, což lze vidět i v přehlížení odlišných názorů, aniž by se s nimi soud kriticky vypořádal. Bývají zmíněny jen dřívější či soudobé publikace potvrzující vyřčený závěr.

Naléhavým problémem dosavadního posuzování naplňování *essentialia cambii* se jeví nejednotnost soudních rozhodnutí a mnohdy až protirečící názory samotného Nejvyššího soudu. To sice může způsobovat nelehká problematika směnečného práva a potřeba posuzovat soudní případ individuálně podle jeho konkrétních vlastností, nicméně i z těchto konkrétních případů musí být nižším soudům a veřejnosti zcela zřejmé, z jakých důvodů určitý údaj degraduje směnku na pouhou „pasměnku“. Úkolem Nejvyššího soudu ČR je mimo jiné sjednocovat judikaturu, podávat řádná odůvodnění a vytvářet pomocí indukce obecné závěry aplikovatelné v dalších sporech. Za nejradikálnější soudní obrat pokládám změnu strany nesoucí důkazní břemeno. Absence souhrnného posouzení otázky¹¹³ otevírá nižším soudům mezeru pro odchýlení se od dané judikatury a pro polemiku odborné veřejnosti. Taková polemika však nenabízí řešení zaručující, že takto bude či nebude rozhodováno v budoucích sporech.

Rozbor rozhodnutí poskytl možnost zhodnotit stav směnečné přísnoti v českém prostředí a odpovědět na hlavní výzkumnou otázku. **Je posuzování naplnění *essentialia cambii* ze strany soudů ČR příliš formalistické?** Dle mého názoru české směnečné právo nelze již označit za ryze formalistické. Existují sice významná rozhodnutí, ve kterých se projevuje až nepřiměřená směnečná přísnot vzhledem k jiným benevolentnějším rozhodnutím. Mám na mysli například rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. prosince 2010, sp. zn. 29 Cdo 427/2009 týkající se jednojazyčnosti směnky nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. března 2011, sp. zn. 29 Cdo 3361/2010 o nemožnosti stanovení splatnosti na den omezený hodinovým rozpětím. Na druhou stranu máme také k dispozici řadu benevolentních rozhodnutí, kdy soud ustoupil od formalismu a pomyslně vročil již do sféry

¹¹² Viz KÜHN, Z. *Je ospravedlnitelné, aby soudce napsal rozhodnutí měsíce po tom, co jej ústně vyhlásí?* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 21. dubna 2007 [cit. 10. února 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2007/04/je-ospravedlniteln-aby-soudce-napsal.html>>.

¹¹³ Celistvé vyjádření Nejvyššího soudu chybí např. u problematiky platebního místa „v sídle věřitele“.

obecných závazkových vztahů. Nejkriklavějším je rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. února 2010, sp. zn. 28 Cdo 4497/2009, ve kterém bylo uznáno platební místo znějící na „ČR“. Méně výrazná jsou rozhodnutí Nejvyššího soudu o uznání otevírací doby platebního místa, místa placení v sídle remitenta se současným upřesněním pojmu u údaje prvního věřitele, uznání více stejnojmenných měst nebo toleranci chyby ve vedlejších znacích identifikace remitenta.¹¹⁴

Za posledních 10 let lze vidět ústup od upjatého formalismu a mírné přiblížení benevolentnějšímu pohledu na věc, jenž lze spatřovat i v polské rozhodovací praxi. Nedá se však říci, že by rok od roku směnečná přísnost ztrácela na síle, zpravidla se nejedná ani o výraznou personální změnu v senátu Nejvyššího soudu. Domnívám se, že změna nastává v důsledku práce české odborné veřejnosti skrze kritickou diskuzi a zahraniční komparace. Nemožnost doručení směnečného platebního rozkazu tzv. fikcí, prodloužení lhůty pro námítky z 3 na 15 dnů, otočení důkazního břemene o pravosti podpisu na věřitele a jiné změny ve směnečném právu, stále více přibližují směnku k běžným závazkovým institutům. Tento vývoj je možno predikovat i v následujících letech. Je třeba však dávat pozor na rozhodnutí vykazující silný odklon od formalismu, neboť ty vnášejí do směnečného práva nejistotu. V důsledku čehož snižují její atraktivitu.

Ve vzájemné souvislosti pak soudím, že posuzování nezbytných náležitostí směnky vlastní ze strany českých soudů není tak formalistické, jak bývalo, ale přesto zůstává oproti pohledu našich nejbližších zahraničních sousedů stále formalističtější. Benevolentnější je Sąd Najwyższy třeba u jednojazyčnosti směnky, kdy přihlíží pouze k směnečné klauzule. Směnečná přísnost však není žádné zlo směnečného práva a jak jsem již v průběhu práce naznačil, jedná se o znak velmi potřebný. Otázkou je pouze míra směnečné přísnosti. Po zhodnocení analýzy předmětných rozhodnutí Nejvyššího soudu mohu konstatovat, že **aktuální míra směnečné přísnosti je obhajitelná**. Nejeví se mi neadekvátní, čímž vyvracím svou původní pracovní hypotézu.

Mimo výše zjištěné poznatky může přínosem mé práce být debata o možné změně zákona směnečného a šekového. I když se ZŠS pokládá za poměrně zdařilé dílo, žádný zákon není perfektní. Analýza judikatury prokázala, že jsou místa, která by soudní praxe potřebovala

¹¹⁴ K otevírací době rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2011, sp. zn. 29 Cdo 2162/2010, k platební místu v sídle remitenta rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. dubna 2007, sp. zn. 12 Cmo 347/2006, publikovaný v *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, č. 19/2007, s. 722. K stejnojmenným obcím a městům rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. ledna 2011, sp. zn. 29 Cdo 3106/2009, k vedlejším znakům remitenta usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. října 2000, sp. zn. 5 Cmo 342/2000, publikované v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 4/2001, s. 123.

upřesnit. Dle výsledku mé práce bych doporučil novelizovat § 2 a § 76 ZSŠ, kdy dochází k různým názorům, zda tato podpůrná ustanovení používat pouze při absenci zákonných ustanovení nebo i při výskytu neurčitých výrazů.¹¹⁵

Na konci diplomové práce bych se ještě rád vyjádřil k prostudovaným zdrojům. Ze stanoveného tématu plyne potřeba mnoha soudních rozhodnutí, které se také staly základem práce. Pro kvalitu odůvodnění bych zvýraznil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. dubna 2007, sp. zn. 12 Cmo 347/2006. Ten na rozdíl od ostatních rozhodnutí poskytl komplexní argumentaci problematiky platebního místa „v sídle věřitele“. Popsal obhajitelné právní argumenty, díky nimž se vědomě odchýlil od judikatury Nejvyššího soudu. Argumenty pro odchýlení se od dosavadního pojetí v drtivé většině rozhodnutí Nejvyššího soudu absentovaly. Obsahovaly pouze výběr argumentů, prostřednictvím nichž soud obhájil aktuální rozhodnutí. Přitom neopomenutelnou součástí činnosti Nejvyššího soudu je sjednocování judikatury a zdůvodnění případného přelomového rozhodnutí. Vyjádření Nejvyššího soudu k předešlým argumentům, na kterých byla doposud vydávána rozhodnutí soudů vytváří obhajitelnost nového názoru i v konfrontaci se zastánci dříve aplikovaného právního názoru. Naopak jeho absence narušuje právní jistotu.

Z dostupných komentářů, ze kterých byly použitelné i starší tituly shledávám za nejobornější a zároveň i čtenářsky přívětivým komentář z roku 2012 od doktora Josefa Kotáska. Oceňuji především zakomponování soudních rozhodnutí do vlastního textu komentáře. Dalším nejčastěji citovaným autorem směnečného práva v českém prostředí je doktor Zdeněk Kovařík. V porovnání s doktorem Kotáskem je zastáncem střídmejších názorů, neboť J. Kotásek ve svém komentáři často popisuje odvážnější názory pro změnu stávajícího soudního pohledu. I z tohoto pohledu je pro účely analýzy soudních rozhodnutí a sepsání diplomové práce „Zákon směnečný a šekový: komentář“ od J. Kotáska, kvalitním pomocníkem a podnětem k zamyšlení nad danou problematikou.

Články v periodikách poskytly cenné názory k předmětným rozhodnutím a nabídly alternativní pohled na danou problematiku. Pomohly vyplnit mnohdy nedostatečné zdůvodnění soudů a oproti knižním publikacím byla periodika schopné reagovat pružněji na aktuální dění. Odborné články, proto byly mnohdy užitečnější než obsáhlé monografie.

¹¹⁵ Názory o možnosti či potřebě určitých změn lze vidět i v odborné literatuře. Viz KOVAŘÍK, Zdeněk. O možných změnách ve směnečném a šekovém právu. *Právní rádce: měsíčník Hospodářských novin*, 2003, roč. 11, č. 2, s. 74-81.

Ke studiu polské právní úpravy posloužily nejlépe odborné komentáře, které byly k zapůjčení v Uniwersytet Śląski w Katowicach. Polská odborná literatura sice nabídla větší množství titulů, některé pasáže však obsahovaly zcela totožné úryvky. Bohužel ne vždy byl dohledatelný soudní případ obdobný analyzovanému českému rozhodnutí. Proto na některých místech práce není vědomě uvedeno polské srovnání.

V polské literatuře často scházela možnost verifikace právního názoru autora pramenícího pravděpodobně z určitého soudního rozhodnutí, které však nebylo uvedeno. Zájemcům o oblast polského směnečného práva doporučuji „Prawo wekslowe w praktyce“ od T. Borkowski, které obsahuje přiměřené množství odkazů na soudní rozhodnutí i odborné články. Hlubší analýzu naopak poskytují autoři M. Czarnecki a L. Bagińska ve svém díle „Prawo wekslowe i czekowe: komentarz“.

Bibliografie

Primární zdroje

○ Právní předpisy

- Úmluva o jednotném zákonu šekovém.
- Ustawa Dz.U. 1936 Nr. 37 Poz. 283, z dnia 28. kwietnia 1936 r., Prawo cke.
- Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

○ Soudní rozhodnutí

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. října 2012, sp. zn. Pl. ÚS 16/12, publikovaný pod č. 369/2012 Sb.
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17. prosince 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97, publikovaný pod č. 30/1998 Sb.
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. února 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, publikovaný pod č. 63/1997 Sb.
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 10. července 2008, sp. zn. I. ÚS 436/2005.
- Orzeczenie Sądu Najwyższego z 8. stycznia 2004 r., I CK 21/03.
- Orzeczenie Sądu Najwyższego z 13. października 1938 r., I C 1479/37.
- Orzeczenie Sądu Najwyższego z 19. stycznia 1934 r., III C 46/33.
- Orzeczenie Sądu Najwyższego z 25. maja 1928 r., III Rw 941/27.
- Orzeczenie Sądu Najwyższego z 25. maja 2005 r., I CK 741/04.
- Orzeczenie Sądu Najwyższego z 30. grudnia 1993 r., III CZP 146/93.
- Orzeczenie Sądu okręgowego w Warszawie z 26. kwiećnia 1930 r., II 3 C 939/29.
- Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 18. února 1994, sp. zn. 5 Cm 27/1994, publikovaný v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 3/1995, s. 67.
- Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 9. listopadu 2012, sp. zn. 22 ICm 1475/2011.

- Rozsudek Nejvyššího soud ČR ze dne 24. února 2016, sp. zn. 29 Cdo 4535/2014.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. října 2000, sp. zn. 22 Cdo 2670/98.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. srpna 2005, sp. zn. 29 Odo 1053/2004.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. srpna 2010, sp. zn. 29 Cdo 4674/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. června 2010, sp. zn. 28 Cdo 4497/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. ledna 2011, sp. zn. 29 Cdo 3106/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. prosince 2009, sp. zn. 29 Cdo 3478/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. prosince 2010, sp. zn. 29 Cdo 427/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. července 1998, sp. zn. 1 Odon 47/97.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2009, sp. zn. 29 Cdo 1331/2008.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. února 2016, sp. zn. 29 Cdo 1216/2014.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. února 2009, sp. zn. 29 Cdo 3964/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. července 2007, sp. zn. 29 Odo 262/2006.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. 29 Cdo 1164/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2007, sp. zn. 29 Odo 1047/2005.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. září 2011, sp. zn. 29 Cdo 2162/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. září 2011, sp. zn. 29 Cdo 802/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. listopadu 2011, sp. zn. 28 Cdo 3071/2010.

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. ledna 2008, sp. zn. 28 Cdo 3233/2006.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. března 2000, sp. zn. 20 Cdo 2018/98.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 2014, sp. zn. 29 Cdo 3251/2012.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. července 2012, sp. zn. 29 Cdo 988/2012.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. května 2011, sp. zn. 29 Cdo 1294/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 2006, sp. zn. 29 Odo 232/2006.
- Rozsudek Nejvyššího soudu SRN-BGH ze dne 7. prosince 1981, sp. zn. II ZR 187/81.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. března 2011, sp. zn. 29 Cdo 3361/2010.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. července 2008, sp. zn. 5 Cmo 267/2008, publikovaný v *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, č. 23/2008, s. 879.
- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. ledna 2003, sp. zn. 4 Cmo 229/2002.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. února 2010, sp. zn. 9 Cmo 178/2008.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. července 2004, sp. zn. 5 Cmo 242/2004.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. června 1995, sp. zn. 5 Cmo 527/1994, publikovaný v *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, č. 4/1996, s. 176.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. února 1999, sp. zn. 9 Cmo 504/1998.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. září 1996, sp. zn. 5 Cmo 631/95, publikovaný v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 2/1997, s. 38.

- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. dubna 2007, sp. zn. 12 Cmo 347/2006, publikovaný v *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, č. 19/2007, s. 722.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. června 1998, sp. zn. 5 Cmo 13/97, publikovaný v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 4/1999, s. 126.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. října 2006, sp. zn. 5 Cmo 343/2006.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. dubna 1995, sp. zn. 5 Cmo 308/94, publikovaný v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 4/1996, s. 88a.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. listopadu 2000, sp. zn. 5 Cmo 335/2000, publikovaný v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 6/2001, s. 194.
- Uchwała Sądu Najwyższego z 7. stycznia 1967 r., III CZP 19/66.
- Uchwała Sądu Najwyższego z 8. września 1995 r., III CZP 105/95.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. ledna 2007, sp. zn. 29 Odo 996/2005.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. února 2010, sp. zn. 29 Cdo 863/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. října 2010, sp. zn. 29 Cdo 1623/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. června 2006, sp. zn. 29 Odo 1685/2005.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. července 2009, sp. zn. 29 Cdo 2804/2008.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. ledna 2008, sp. zn. 29 Cdo 4644/2007.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. ledna 2006, sp. zn. 12 Cmo 233/2005, publikovaný v *Obchodní právo*, č. 5/2006, s. 21.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. května 1997, sp. zn. 5 Cmo 80/96, publikované v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 1/1998, s. 11.

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. října 2000, sp. zn. 5 Cmo 342/2000, publikované v *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, č. 4/2001, s. 123.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 20. lipca 2006 r., V CK 9/06.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 10. sierpnia 2005 r., I CK 111/05.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 17. września 2004 r., V CK 60/04.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 18. stycznia 2012 r., II CSK 296/11.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 21. października 2010 r., IV CSK 109/10.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 24. listopada 2009 r., V CSK 129/09.

Sekundární zdroje

○ Monografie

- BORKOWSKI, Tadeusz a kol. *Prawo wekslowe w praktyce*. Warszawa: C. H. Beck, 2004. 376 s. ISBN 83-7387-038-5.
- BROŽOWSKY, Wenzel. *Die Lehre von den Wechseln und dem Wechselgeschäfte*. 2. Aufl. Wien: Seidel, 1857. 144 s.
- CZARNECKI, Marek, BAGIŃSKA, Lidia. *Prawo wekslowe i czekowe: komentarz*. 6. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2014. 863 s. ISBN 978-83-255-4520-8.
- HUBÁČKOVÁ-SVOBODOVÁ, Věra. *Směnka podruhé, aneb, "Slasti a strasti uživatele směnky po deseti letech"*. Brno: Econ, 2005. 243 s. ISBN 80-86433-12-9.
- HUPKA, Josef. *Das einheitliche Wechselrecht der Genfer Verträge*. Wien: Julius Springer, 1934. 324 s.
- CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008. 319 s. ISBN 978-80-7201-716-4.
- CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář. 1. část, Směnky*. 2. vydání. Praha: Linde, 2006. 623 s. ISBN 80-7201-570-2.
- JASTRZĘBSKI, Jacek, KALIŃSKI, Maciej. *Prawo wekslowe i czekowe: komentarz*. 3. wydanie. Warszawa: LexisNexis, 2014. 647 s. ISBN 978-83-278-0792-2.

- KIZLINK, Karol, SPIŠIAK, Ján. *Zmenkové právo: komentár k zákonu č. 191/1950 ZB*. 3. vydanie. Bratislava: Heuréka, 1994. 685 s. ISBN 80-89122-21-3.
- KOTÁSEK, Josef a kol. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 419 s. ISBN 978-80-7179-454-7.
- KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. Praha: C. H. Beck, 2014. 242 s. ISBN 978-80-7400-515-2.
- KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 182 s. ISBN 80-210-2855-6.
- KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. 404 s. ISBN 978-80-7357-965-4.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. *Přehled judikatury: směnečná judikatura*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 190 s. ISBN 978-80-7357-530-4.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 642 s. ISBN 978-80-7400-402-5.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 511 s. ISBN 978-80-7400-361-5.
- MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 276 s. ISBN 978-80-7400-382-0.
- ROSENBLÜTH, Ignacy. *Prawo wekslowe*. Warszawa: Pia Print, 1994. 378 s. ISBN 83-902543-0-1.
- ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád: vládní nařízení ze dne 19. prosince 1940, č. 111 Sb. z. a n.* Praha: Českomoravský kompas, 1941. 391 s.
- SZPUNAR, Adam, KALIŃSKI, Maciej. *Komentarz do prawa wekslowego i prawa czekowego*. 4. wydanie. Warszawa: LexisNexis, 2003. 396 s. ISBN 83-7334-261-3.
- ŠVAMBERG, Gustav. *Československé právo směnečné a šekové*. Praha: Palásek a Kraus, 1947. 295 s.
- ŠVAMBERG, Gustav. *Naše jednotné směnečné právo*. Praha: Palásek & Kraus, 1941. 294 s.

- WRÓBLEWSKI, Stanisław. *Prawo wekslowe i czekowe z dnia 28. kwietnia 1936 r.* Kraków: Leon Frommer, 1936. 563 s.
- **Příspěvky ze sborníku**
 - KOTÁSEK, Josef. K výkladu směnečných doložek aneb opravdu "musí přísnost být"? In BEJČEK, Josef, KOŽIAK, Jaromír (ed). *Poceta Petru Hajnovi k 75. narozeninám.* Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 151-159.
- **Odborné časopisy**
 - DERKA, Ladislav. Zamyšlení nad jedním směnečným rozhodnutím Nejvyššího soudu. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2009, roč. 17, č. 1, s. 26-28.
 - HOLČAPEK, Tomáš. Dokazování pravosti či nepravosti listiny a podpisu. *Právní fórum: český právnícký měsíčník*, 2010, roč. 7, č. 8, s. 373-380.
 - CHALUPA, Radim. Vybrané otázky důkazního břemene v řízení o zaplacení směnečného nároku. *Bulletin advokacie: stavovský časopis české advokacie*, 2015, roč. 22, č. 12, s. 26-34.
 - KOTÁSEK, Josef. Nad směnečným právem: komentář k čl. I zákona směnečného a šekového - § 1 až § 2. *Obchodní právo: časopis pro obchodněprávní praxi*, 2002, roč. 11, č. 4, s. 11-22.
 - KOTÁSEK, Josef. Nad směnečným právem: vývoj směnek a pramenů směnečného práva. *Obchodní právo: Časopis pro obchodně právní praxi*, 2002, roč. 11, č. 1, s. 17-25.
 - KOVAŘÍK, Zdeněk. K dokazování o pravosti podpisu směnky. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2010, roč. 18, č. 8, s. 267-272.
 - KOVAŘÍK, Zdeněk. Krátká poznámka k údaji místa placení směnky. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2008, roč. 16, č. 2, s. 69-71.
 - KOVAŘÍK, Zdeněk. O možných změnách ve směnečném a šekovém právu. *Právní rádce: měsíčník Hospodářských novin*, 2003, roč. 11, č. 2, s. 74-81.
 - KOVAŘÍK, Zdeněk. Platební místo směnky lokalizované k jejímu majiteli. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2007, roč. 15, č. 8, s. 281-288.

- KOVAŘÍK, Zdeněk. Vybrané problémy judikatury ve věcech směnečných. *Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky*, 1998, roč. 4, č. 6, s. 137-144.
 - LASÁK, Jan. K důkaznímu břemenu ohledně pravosti podpisu na směnce. *Právní fórum: český právnícký měsíčník*, 2010, roč. 7, č. 5, s. 229-234.
 - LASÁK, Jan. K důkaznímu břemenu ohledně pravosti podpisu na směnce, je-li podpis ověřen. *Právní fórum: český právnícký měsíčník*, 2012, roč. 9, č. 2, s. 79-80.
 - MUSIL, Jan. Hodnocení znaleckého posudku. *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*, 2010, roč. 43, č. 3, s. 180-195.
 - ONDREJOVÁ, Dana. K některým otázkám vyjádření platebního místa na směnce (zejména prostřednictvím osoby), aneb kde jsi, právní jistota?. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2013, roč. 21, č. 17, s. 592-598.
 - ŘÍHA, Michal, RYSLOVÁ, Kateřina. Konec směnečné přísnosti? Aneb nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2011, roč. 19, č. 9, s. 310-314.
 - SZPUNAR, Adam. W sprawie podpisu wstawcy weksla. PPH Nr 4/1195, poz. 1.
 - ŠTENGLOVÁ, Ivana. Z judikatury vyšších soudů k údaji platebního místa na směnce. *Časopis pro právní teorii a praxi*, 2011, roč. neuveden, č. 4, s. 53-63.
- **Internetové příspěvky**
 - KÜHN, Zdeněk. *Je ospravedlnitelné, aby soudce napsal rozhodnutí měsíce po tom, co jej ústně vyhlásí?* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 21. dubna 2007 [cit. 10. února 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2007/04/je-ospravedlniteln-aby-soudce-napsal.html>>.
 - **Odborné práce**
 - KONEJL, Ivo. *Směnka - neplatnost směnky*. Olomouc, 2012. Diplomová práce. Univerzita Palackého, Katedra finančního práva, národního hospodářství a ekonomie. Vedoucí práce JUDr. Zdenka Papoušková, Ph.D.

Anotace

Cílem diplomové práce je vyhodnotit adekvátnost směnečné přísnosti ze strany soudů ČR. Předmětem výzkumu jsou především rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky a Sądu Najwyższego Polské republiky. Analýza a komparace judikatury umožňují nalezení důvodů, na základě nichž, soud rozhodl o platnosti či neplatnosti směnky. Výsledky této činnosti jsou následně podkladem pro komplexní posouzení, zda je míra směnečné přísnosti v České republice adekvátní.

Klíčová slova

Směnečná přísnost, směnečný formalismus, směnka vlastní, nezbytné náležitosti směnky, neplatnost směnky

Summary

This thesis evaluates the adequacy of the bill of Exchange's rigor by the Czech courts. The research subject is primarily Czech and Polish Superior courts' decisions. Analysis and comparison of jurisprudence, allows to find grounds on which the court ruled on the validity or invalidity of the bill of exchange. The results of this operation are then the basis for a comprehensive assessment of whether the degree of the bill of exchange's rigor in the Czech Republic is adequate.

Key words

Rigor cambii, bill formalism, promissory note, essentialia cambii, invalidity of bill of exchange

Příloha I

SMĚNKA VLASTNÍ

„bez protestu“

Za tuto směnku vystavenou v Praze, dne 20. března 2014, zaplatím dne 20. července 2016 panu Janu Novákovi, nar. 01. 01. 1960, bytem Okružní 11, Praha 1, částku 200 000 Kč (slovy: dvěstětisíc korun českých).

Místem placení je Okružní 11, Praha 1.

Libor Novák, emitent

Hradecká 33, Praha 2

.....

(úředně ověřený podpis)

Příloha II

Datum	Spisová značka	Soud	Předmět řízení	Výsledek
17. srpen 2005	29 Cdo 1053/2004	Nejvyšší soud ČR	Platební místo = sídlo věřitele + identifikace sídla remitenta	Platnost
31. říjen 2006	5 Cmo 343/2006	Vrchní soud v Praze	Platební místo = sídlo remitenta + identifikace sídla remitenta	Neplatnost
31. říjen 2006	29 Odo 232/2006	Nejvyšší soud ČR	Platební místo = sídlo věřitele + identifikace sídla remitenta	Platnost
24. duben 2007	12 Cmo 347/2006	Vrchní soud v Praze	Platební místo = sídlo remitenta + identifikace sídla remitenta	Platnost